

KORRUPCIÓFIGYELŐ

MÁSODIK JELENTÉS

Készítették:

Döbrentey Dániel, Kapronczay Stefánia, Léderer Sándor, Vincze Orsolya

Szakértői véleményt adott:

Erdélyi Katalin (Átlátszó), Gyökeri Mercédesz (HVG), Hajdu Nóra (IDEA Intézet)

Budapest, 2020

TARTALOMJEGYZÉK

A jelentés időkeretei, összefoglalás.....	5
Részletes elemzés.....	8
408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet a járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól – a második határozat és a beutazási korlátozás alól mentesítettek köre.....	8
Az orvosokra és az akadémiai kutatóintézetek dolgozóira vonatkozó jogszabályok módosítása.....	9
A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara elnökének az iparűzési adót érintő javaslata és az önkormányzatok adóemelésének megtiltása (a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges helyi adó intézkedésről szóló 535/2020. [XII. 1.] Kormányrendelet).....	10
Az Innovációs és Technológiai Minisztérium a polgármesterekhez intézett kérése a helyi közlekedési bérletekkel kapcsolatban.....	12
Diszkriminatív kormányzati támogatási szándék a turizmus megsegítésével összefüggésben; az Innovációs és Technológiai Minisztérium taxisokat érintő intézkedése, ezzel összefüggésben a budapesti városvezetést bíráló kommunikációja.....	13
A veszélyhelyzet idején alkalmazandó további védelmi intézkedésekről szóló 478/2020. (XI. 3.) és 479/2020. (XI. 3.) Korm. rendeletek tartalma és kihirdetésének körülményei.....	14
Az Alaptörvény kilencedik módosításáról és a választási jogszabályok módosításáról szóló előterjesztések benyújtása, továbbá a veszélyhelyzet idején alkalmazandó további védelmi intézkedésekről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet kihirdetése körülményeinek összefüggései.....	15
Az állami vagyon kiszervezése; ezzel összefüggésben a Színház- és Filmművészeti Egyetemmel kapcsolatos események.....	19
A járványügyi adatokkal kapcsolatos újabb anomáliák: az adatok pártállás és vélt politikai vélemény szerinti szelektív kezelése; adatigénylések teljesítésének megtagadása.....	24
Az idősek vásárlási időszávja újbóli bevezetésének körülményei.....	27
Az OTKA pályázatokkal kapcsolatos pozitív változás.....	27
Az Országgyűlés Népjóléti Bizottsága működésének ellehetetlenítése a kormánypártok által.....	28
Az állami kommunikáció és a meghozott járványellenes intézkedések közötti ellentmondás, illetve további kommunikációs és tájékoztatási hiányosságok a különleges jogrenddel és a járványkezeléssel kapcsolatban.....	29
Az Alkotmánybíróság információszabadsággal kapcsolatos döntése és a közérdekű adatigénylési szabályok módosítása veszélyhelyzeti kormányrendeletben.....	32
Magáncégek szelektív támogatása.....	32
Lélegeztetőgép-beszerzési ügyek.....	34
Személyügyek, kinevezések.....	35

A K-Monitor és a TASZ 2020 szeptemberében közös korrupciófigyelő programot indított, melynek célja, hogy háromhavonta kiadott jelentésben értékelje az állami korrupció és a jogállamiság leépítésére irányuló törekvések alakulását. Magyarországon a jogállam eróziója és a korrupció közpolitikai eszközzé emelése egyidejűleg, egymással szoros összefüggésben történik, többnyire valamilyen közérdekű misszió mögé rejtve. Jelen esetben ez a koronavírus okozta válság elleni fellépés. A két szervezet célja, hogy a saját szakterületén szerzett tapasztalatait egyesítve világítson rá a válságkezelés árnyékában zajló korrump folyamatokra. Emellett a szerteágazó intézkedések hiteles értékeléséhez egy-egy terület ismert szakértői is időről időre kommentálni fogják a jelentést, így ezen értékelések is megjelennek az elemzésben.

A jelentések egységes módszertan alapján készülnek, mindig egy-egy aktuális témakört a középpontba helyezve: az első jelentés a koronavírus-járvány első szakaszának eseményeit vizsgálta, elsősorban a különleges jogrendi jogalkotás eredményeinek értékelésével. Második jelentésünk a járvány második hullámának kezdetétől folytatja az elemzést.

Az előző jelentésünkben is kiemeltük, hogy a kormány az új típusú koronavírus által okozott járvánnyal összefüggő válságot minden lehetséges módon arra használja, hogy abból saját politikai-gazdasági körei húzzanak hasznot. Ez a tendencia szeptember óta tovább folytatódott, számos jogszabály és intézkedés egyértelműen a 2022-es választások tükrében nyer valójában értelmet. Nem nehéz ezeket három kategóriába sorolni:

1. A választásokig hátralévő időszakra fókuszáló lépések, amelyek célja

- a politikai ellenfelek ellehetetlenítése (ide sorolhatóak az önkormányzatokat sújtó újabb intézkedések);
- a közbeszéd és a tájékoztatás totális uralása (példa erre a járványügyi adatok visszatartása; az információszabadság további korlátozása a választási határidők ismételt meghosszabbítása és a tervezett Alaptörvény-módosítás szűkítő közpénz definíciója által; és a parlament népjóléti bizottságának ellehetetlenítése);
- és a politikai klientúra további erősítése közbeszerzések, támogatások és egyéb juttatások által.

2. A választások menetének olyan módon történő alakítása, amely az ellenzéki pártokat kényszerpályára tereli és a kormánypártoknak kedvezhet. Erre utaló jel a választási jogszabályok módosítása, amely meglátásunk szerint a későbbiekben még folytatódhat.

3. A választások utáni időszakra való felkészülés a kétharmados többség elvesztése, vagy választási vereség esetére, és az állami vagyon, egyes állami funkciók kiszervezése. Erre példa a közhasznú vagyonkezelő alapítványok alapítása, állami vagyonból történő feltőkésítése és kormánytagokkal, kormányközeli kurátorokkal való útnak indítása, miközben a magánjogi szereplővé váló intézményeket megszabadítják a demokratikus kontroll-mechanizmusoktól. De nem alaptalanok azok a feltételezések sem, hogy a Budapest Airport hitelkérelmének blokkolása vagy a nemzetközi élelmiszerláncok fenyegetése is hosszabb távon a 2022 utáni tervezés része.

Ezen időszakot továbbá jellemezte a járványkezeléssel összefüggő jogalkotás körüli számos probléma: a széles tömegeket érintő, súlyos korlátozásokat előíró kormányrendeleteket több alkalommal is csak a hatályba lépésük előtt pár perccel vagy órával hirdettek ki. Ezzel szemben a kormány az Országgyűlésnek nagy terjedelmű és bonyolult törvényjavaslatokat nyújtott be, ami arra utal, hogy a jogalkotási kapacitásokat elsősorban ezen javaslatok és nem a védekezéssel összefüggő rendeletek megszövegezésére fordították.

A jelentések visszatérően vizsgálnak előre lefektetett kritériumokat, de mindig reagálnak az aktuális, jelentős eseményekre is; célunk, hogy a lehető legkomplexebb elemzését adjuk a kérdéskörnek. Az állandóság jegyében megfogalmaztuk azon hat pozitív állítást – két külön, de egymással szorosan összefüggő csoportba sorolva – melyek érvényesülését visszatérően vizsgáljuk valamennyi jelentésünkben, és minden vizsgált intézkedést ezen követelmények szerint értékelünk. Az állítások – melyeket sorszámuk szerint feltüntetünk minden elemzett intézkedés és jelenség mellett aszerint, hogy az adott intézkedés vagy jelenség mely követelményt sérti – az alábbiak.

KORRUPCIÓ ÉS HATALOMMAL VISSZAÉLÉS TÉMAKÖR

1. A kormány nem használhat fel közpénzt saját hatalma megerősítése, megtartása érdekében.
 - Ennek kapcsán a legfontosabb fejlemény a közérdekű vagyonkezelő alapítványok megerősítése, a rájuk vonatkozó szabályozás kétharmados tétele, különösen annak tükrében, hogy ezen szervezetek kuratóriumában sokszor kormánytagok is ülnek.
2. A kormány nem rendelkezhet a közvagyon felett oly módon, amely a politikai közösség egy csoportját (pl. helyi önkormányzatok) politikai elköteleződés alapján, vagy autonóm szervezetek autonómiájuk csorbításának céljával hátrányos helyzetbe hozza.

- Ezen időszakot is jellemzik a helyi önkormányzatokat érintő elvonások, illetve erre megfogalmazott javaslatok, mindezt a kormányzati kommunikáció a járvány elleni védekezéssel indokolja. A felsőoktatási intézmények autonómiáját csorbítja az alapítványi fenntartásba adás. Ezen követelményt az is sérti, ha szelektíven támogatnak bizonyos szektorokat (pl. A budapesti turizmusban dolgozók megsegítésének hiánya).
3. A kormány nem biztosíthat közpénzből származó forrásokat a vele rokonszenvező (gazdasági) szereplők számára kizárólag ezen tulajdonságukra tekintettel.
- Ennek legjellemzőbb példája a közérdekű vagyongazdálkodó alapítványok további intenzív támogatása, továbbá a koncessziós rendszer átalakítása, de a kulturális térben történő kormánypárti térfoglalás is.

JOGÁLLAMISÁG TÉMAKÖR

4. Az államnak kötelessége átláthatóan működni, döntéseiről és azok indokairól a polgárokat tájékoztatni a közhatalom ellenőrzését lehetővé tevő módon.
- A vizsgált időszakban ezen követelmény elsősorban a járványügyi intézkedések meghozatala kapcsán és általában a járványkezeléssel, az ahhoz kapcsolódó adatok nyilvánosságával (adatszolgáltatások megtagadása, válaszadási határidő jelentős megnövelése) összefüggésben sérült.
5. A kormány köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amely a meglévő függetlenség szintjét csökkenti vagy garanciáit aláássa az önkormányzatok és a független állami szervek tekintetében.
- Az önkormányzatokat érintő megszorítások nem csupán bevételkiesést, hanem egyes területeken a döntési jog elvonását is jelentették (pl. adóügyi jogalkotás korlátozása). Az egyetemi autonómiát sértik a felsőoktatási intézmények fenntartásának alapítványok kezébe adása.
6. A kormány általános ilyen irányú kötelezettsége mellett különösen köteles tartózkodni attól, hogy a jogállami garanciákat és a közpénzek felelős kezelésének követelményét válságkezelési célokra hivatkozva aláássa.
- A jogállami garanciák aláásása tetten érhető a járványügyi korlátozásokat érintő rendeletek meghozatala és kihirdetése kapcsán – gyakran minimális felkészülési időt sem ad a kormány, miközben a jogalkotás különleges jogrendben zajlik. A

közpénzek felelős kezelésének követelménye elsősorban a lélegeztetőgép-beszerzések során sérült.

A JELENTÉS IDŐKERETEI, ÖSSZEFOGLALÁS

A kormány 2020. augusztus 30-án a 408/2020. (VIII. 30.) Kormányrendeletben elrendelte Magyarország határainak lezárását a nem magyar állampolgárok előtt. Ekkor már több napja magasabb számú koronavírus-fertőzöttet azonosítottak, mint a korábbi hetek e szempontból nyugodtabb időszakában, amikor jellemzően néhány tucatnyi új esetet regisztráltak: augusztus 28-án 132, 29-én 158, 30-án 292 új fertőzöttet találtak.¹ Az indokolás szerint a határ lezárásának oka a vírus külföldről történő behurcolásának megakadályozása volt.²

A vizsgált időszak (2020. augusztus 30. – 2020. december 1.)³ legjellemzőbb, központi fejleménye a koronavírus-járvány rendkívüli mértékű felgyorsulása (ezen fejlemény egyébként egész Európát érintette), mely az első hullámban tapasztalt hazai megbetegedési és halálozási adatokkal dimenzionálisan össze sem hasonlítható eredményeket produkált. Jellemző, hogy míg a járvány első hullámában a legmagasabb napi új fertőzött-szám 210 volt (2020. április 10-én) és ezen megbetegedések többsége is egyetlen intézményhez, a Pesti úti időszotthonhoz kapcsolódott, addig a második hullámban október végétől kezdve mindennapossá és tartóssá vált a napi több ezer új fertőzött diagnosztizálása; sajnálatos módon ezzel összefüggésben a halálozások száma is rendkívüli mértékben megemelkedett. Orvosok és járványügyi szakemberek sokszor hangsúlyozták, hogy a járvány valós kiterjedéséről azért sem kaphattunk pontos képet, mert az elvégzett tesztek között a pozitivitási arány tartósan meghaladta a WHO által javasolt 5, maximum 12%-ot.

A kormányzatot sok kritika érte azért is a szakemberek részéről, mert a járványügyi intézkedéseket véleményük szerint késve és elégtelenül, ötletszerűen vezették be, illetve több alkalommal is tudományellenes megnyilatkozások hangzottak el vezető politikusoktól. Így például a miniszterelnök szeptember közepén, tehát a második hullám kezdete után több

1 <https://atlo.team/koronamonitor/>

2 https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/koronavirus-magyarorszag-orban-viktor-bejelentes-hatarzar-intezkedesek.712508.html

3 Bár a jelentésben december 1. előtti időszakban történt eseményeket mutatjuk be, de – tekintettel a nyilvánosságra hozatal időpontjára – az ezen fejleményeket érintő változásokat is követtük és jeleztük a jelentés publikálása napjáig bezárólag.

mint három héttel az Országgyűlésben azt mondta: „Ízlés kérdése, hogy ki mennyire hisz az orvosoknak és a matematikusoknak.”⁴ Október elején pedig Orbán Balázs miniszterhelyettes riogatásnak nevezte Jakab Ferenc, a kormány által tavasszal összehívott akciócsoport orvos tagjának a vírus aggasztó mértékű terjedéséről szóló kijelentéseit.⁵ A kormány ezzel párhuzamosan, visszatérően a járványügyi védekezésről tartott nemzeti konzultáció eredményére hivatkozva utasította el a komolyabb járványügyi korlátozások bevezetését.⁶ Összességében, a tudományos álláspontok relativizálása és diszkreditálása mellett az irányított kérdései miatt gyakran kritizált, laikus választópolgárok részvételével zajló felmérés eredményét tette meg a közvélemény előtt döntései alapjául.

Ezen időszakot is jellemzik a korábban már tett megállapításaink, miszerint a „járvány elleni védekezés” olyan, visszatérő és differenciálatlanul használt hivatkozási alappá vált, amivel akár egymással ellentétes intézkedéseket is meg lehetett indokolni: miközben a politikai kedvezményezettekhez továbbra is folyamatosan ömlöttek a rendes és rendkívüli ingyenes juttatások, beruházási támogatások, pályázati pénzek arra való hivatkozással, hogy ez a gazdaság megmentése érdekében szükséges, a Kormány vélt vagy valós ellenfeleitől gyakran épp a járványra hivatkozva vontak el beruházási forrásokat és követeltek szolidaritást. A „járvány elleni védekezés” sajnos azt is jelentette, hogy feleslegessé, sőt már-már illetlenné vált a kormány ellenőrzése céljából kérdéseket feltenni, érdemi válasz pedig ezen esetekben nem volt remélhető.

Ezen időszakra is jellemző az állami döntéshozatal átláthatatlansága ellen ható, évek óta jellemző működés, miszerint a jogszabályok előkészítése a nyilvánosság kizárásával, társadalmi egyeztetés nélkül zajlik. A törvényalkotás során a jogalkotó továbbra is mellőzte a(z érdemi) társadalmi egyeztetést: különösen szembetűnő volt ez az új orvosi jogállási törvény (ez esetben az egyeztetés hiányát utólag érdemben korigálta a kormányzat), vagy a tudományos akadémiai dolgozók közalkalmazotti státuszának megszüntetéséről szóló törvény megalkotása során, de leginkább a választási jogszabályok és az Alaptörvény módosítása kapcsán kapott ez nagyobb figyelmet. Ezekben az esetekben a társadalmi egyeztetésre bocsátás egyébként kötelező is lett volna az erről szóló törvény alapján – a törvény több kivételt ismer a társadalmi egyeztetésre bocsátás kötelezettsége alól, ezen körülmények azonban nem álltak fenn. Az elemzett időszakban különösen szembetűnő volt

4 <https://24.hu/belfold/2020/09/21/orban-viktor-parlament-koronavirus/>

5 <https://24.hu/belfold/2020/10/02/orban-balazs-koronavirus-jakab-ferenc/>

6 <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/orban-viktor-magyarorszagnak-mukodnie-kell-0>
<https://magyarnarancs.hu/belpol/ov-interju-magyarország-eloben-133836>
<https://www.magyarhirlap.hu/belfold/20200911-gulyas>

az is, hogy a törvényalkotás a járványhelyzettel összefüggést nem mutató tárgykörökben volt aktív.

2020. november 4-én ismételten bevezették a veszélyhelyzetet⁷, melynek első intézkedései az éjszakai kijárási korlátozás bevezetése, az ingyenes közterületi parkolás visszaállítása, és egyes közösségi közlekedési szolgáltatásokat érintő járatsűrítések voltak, ezt pár nappal később, 2020. november 9-én példátlanul szigorú járványellenes intézkedések követték: így többek közt a kijárási tilalom már este 8 órától kezdődött, kormányrendelet hatalmazta fel a polgármestereket arra, hogy rendeletben írják elő a közterületi maszkviselés szabályait a településünkön, továbbá általános gyülekezési és közterületi csoportosulási tilalom lépett életbe más intézkedések mellett.

A vizsgált időszak legnagyobb hatású – és mind a jogállamiság, mind a korrupció szempontjából kiemelkedő jelentőségű – külpolitikai fejleménye az Európai Unió következő hétéves költségvetését és a koronavírus-helyreállítási alapot érintő magyar–lengyel politikai vétó ügye volt. A két kormány azért tiltakozott ezen az úton, mert eredeti formájában nem fogadták el az ún. jogállamisági mechanizmust. Eszerint ha az Európai Bizottság a jogállamiság megsértését vagy annak kockázatát érzékeli valamely tagállamban, kezdeményezheti a mechanizmus elindítását. Ehhez arra van szükség, hogy az Európai Bizottság megállapítsa, egy tagállamban megsértették a jogállamisági alapelveket, és hogy ez az uniós forrásokkal való visszaélést okoz vagy okozhat.⁸ Az eljárás vége akár az uniós források megvonása is lehet. A magyar kormány álláspontja kezdetben az volt, hogy a jogállamisági feltételrendszer homályos, nem kellően kidolgozott, és a források minden EU-tagországnak a tagságánál fogva járnak, azt további feltételekhez nem lehet kötni. Később a kormány álláspontja azzal egészült ki, hogy a jogállamisági mechanizmus mögé a

7 Itt jegyzendő meg, hogy önmagában a különleges jogrend bevezetéséből még nem vonható le messzemenő következtetés a jogállamiság vagy a korrupció helyzetének alakulására – az állam ezen működését ezen a téren a különleges jogrend alatt hozott konkrét intézkedések minősítik. Ahogy [ezen elemzés](#) is mutatja, az Európai Unió tagjai az alapvető jogokat eltérően érintő intézkedéseket alkalmaztak a járvány elleni védekezésben, különleges jogrendet pedig nem minden ország vezetett be – ennek alkalmazása az adott állam jogrendszerének függvénye, de közvetlen összefüggés az állam demokratikus működésével nem mutatható ki. A konkrét intézkedések terén is nagy változatosságot láthatunk: pl. míg Magyarország határárat vezetett be, addig Franciaország – tesztkötelezettség mellett – nyitva hagyta a schengeni határokat; míg Magyarországon a belföldi helyváltoztatás nem esett tilalom alá, addig Olaszországban tilos volt a régiók közötti utazás. Szintén eltérő megoldásokat láthatunk a kijárási korlátozások földrajzi kiterjedtségére (pl. városrészek zárlata Spanyolországban), az ország eltérő fokozatú korlátozásokat alkalmazó zónákra osztására (Olaszország) stb.

8 <https://telex.hu/kulfold/2020/11/16/varga-judit-europai-unio-koltsegvetes-jogallamisag-veto>

bevándorlás elősegítését látták⁹, illetve a miniszterelnök a „gender-kérdést” is a mechanizmus által érintett témaként említette.¹⁰ A vita végül megegyezéssel zárult, a jogállamisági mechanizmust pedig meg fogja vizsgálni az Európai Unió Bírósága.¹¹

RÉSZLETES ELEMZÉS

408/2020. (VIII. 30.) KORM. RENDELET A JÁRVÁNYÜGYI KÉSZÜLTSEGI IDŐSZAK UTAZÁSI KORLÁTOZÁSAIRÓL – A MÁSODIK HATÁRZÁR ÉS A BEUTAZÁSI KORLÁTOZÁS ALÓL MENTESÍTETTEK KÖRE

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 4, 6.

A koronavírus-járvány második hullámának kezdetét az emelkedő fertőzött-számok mellett világosan jelezte az első rendkívüli kormányzati intézkedés, a magyar államhatárok lezárása és a beutazási korlátozások elrendelése. A korlátozások elrendelésére a hivatalos kommunikáció szerint a koronavírus-fertőzés behurcolásának megakadályozása miatt került sor. Ezt a képet azonban két tényező is árnyalja. Egyrészt, az intézkedés augusztus 29-i bejelentésekor úgy tűnt, hogy a külföldi állampolgárok beutazásának differenciálatlan tiltására fog sor kerülni, ehhez képest számos kivételszabály alapján számos foglalkozási csoport (pl. vadászok) képviselője és több tartózkodási cél (pl. kiemelt jelentőségű, nemzetközi vonatkozású sport-, kulturális, illetve egyházi rendezvényen való részvétel) is a kivételek csoportjába került. Továbbá nagy figyelmet keltett az a döntés, hogy a Cseh Köztársaságból, Lengyelországból és Szlovákiából érkezők negatív koronavírus-teszt birtokában beléphetnek Magyarország területére. Nehezen igazolható, hogy a negatív teszthez kötött belépés lehetősége miért csak ezen három ország állampolgárai számára nyitott lehetőség, hiszen a határ lezárásának nyilvánosan kommunikált céljának megfelelni,

⁹ <https://merce.hu/2020/12/03/gulyas-a-jogallami-feltetelrendszer-csak-a-bevandorlas-elfogadtatanak-az-alneve/>

¹⁰ <https://merce.hu/2020/11/26/orban-es-morawieczki-a-jogallami-feltetelek-visszavonasaig-nem-allnak-le-az-eu-zsarolasaval/>

¹¹ <https://telex.hu/kulfold/2020/12/11/europai-unio-megallapodas-eu-jogallamisagi-feltetel-orban-morawiecki-jourova>

ha igazoltan nem fertőzött személyek – állampolgárságtól függetlenül – beléphetnének Magyarország területére.

Az intézkedéssel kapcsolatos egyik fontos kritika, hogy annak bejelentése és a szabályozás hatályba lépése között rövid idő telt el, tehát csak egészen minimális felkészülési időt hagytak az utazóknak, utazásszervezőknek. Az Európai Unió Tanácsa októberben azt javasolta a tagállamoknak, hogy a teljes határzárnál differenciáltabb védelmi rendszert alakítsanak ki, ami kevésbé súlyosan érinti a szabad mozgás jogát¹², a magyar kormány azonban nem lazította fel a teljes zárlatot – igaz, ilyen kötelezettsége nem is volt, hiszen a Tanács ajánlást fogalmazott meg.

AZ ORVOSOKRA ÉS AZ AKADÉMIAI KUTATÓINTÉZETEK DOLGOZÓIRA VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK MÓDOSÍTÁSA

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 4, 6.

2020. október 6-án elfogadta¹³ az Országgyűlés az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló törvényt, mely amellet, hogy jelentős béremelést irányzott elő, továbbá kriminalizálta a hálapénzt (mindkettő a Magyar Orvosi Kamara által megfogalmazott cél volt), az orvostársadalom többsége számára elfogadhatatlan rendelkezéseket is tartalmazott, így pl. a másodállás vállalásnak jelentős korlátozását az orvosok számára, továbbá lehetővé tette az orvosok akár egy+egy évre szóló (további részletszabályokkal nem finomhangolt) kirendelését (eredeti munkavégzési helyüktől eltérő foglalkoztatása). A Magyar Orvosi Kamara ezen pontokon felül is számtalan elfogadhatatlan rendelkezést nevezett meg a jogszabályról szóló elemzésében¹⁴, melyben hangsúlyozták, hogy a jogszabály január 1-i hatálybalépése nem biztosít kellő felkészülési időt, továbbá a jogszabály megalkotása során elmaradt az érintettekkel folytatott egyeztetés. Mindezen aggályok súlyát tovább növelte, hogy a jogszabály elfogadására a súlyosbodó járványhelyzetben került sor, amikor is az orvostársadalommal folytatott (érdemi) egyeztetés nem csupán az erre irányuló jogszabályi kötelezettség miatt lett volna elvárt, hanem annak az ellátás biztonságát érintő aspektusai is

12 <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/10/13/covid-19-council-adopts-a-recommendation-to-coordinate-measures-affecting-free-movement/>

13 <https://telex.hu/belfold/2020/10/14/orvosi-beremeles-torveny-egeszsegugyi-szolgalmati-jogviszony-ader-janos-alairas>

14 <https://mok.hu/hirek/mokhirek/a-mok-hivatalos-velemenye-az-egeszsegugyi-szolgalmati-jogviszony-torvenyrol>

vannak: ezt mutatja, hogy a jogszabály elfogadása után készült felmérés szerint az orvosok kétharmada nem írta alá az új jogviszony hatálya alá tartozó szerződést.¹⁵ Feltehetőleg a fentieknek, és a széleskörű szakmai tiltakozásnak tudható be, hogy a kormányzat a törvény elfogadását követően Pintér Sándor belügyminiszter útján egyeztetni kezdett a Magyar Orvosi Kamarával¹⁶, és az egyeztetések eredményeképpen számos vitás ponton megállapodás született a szabályozással kapcsolatban, így pl. a kirendelés részletszabályai is meghatározásra kerültek.¹⁷

Itt érdemes megjegyezni, hogy Pintér Sándor belügyminiszterként nem az egészségügyért felelős miniszter, azonban a fenti eseten túl immáron formálisan is rendelkezik olyan feladatkörrel, ami az egészségügy működését érinti: veszélyhelyzetben ugyanis az Országos Kórházi Főigazgatóságot az operatív törzs vezetőjeként kijelölt rendészetért felelős miniszter irányítja az 517/2020. (XI. 25.) kormányrendelet értelmében.¹⁸

Az érintettek bevonásának teljes mellőzése mellett készült el az a jogszabály-tervezet, mely megfosztotta közalkalmazotti státuszuktól az akadémiai kutatóintézetek dolgozóit, azonban az érintettek utólagos tiltakozása mindeddig nem járt sikerrel.¹⁹

A MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA ELNÖKÉNEK AZ IPARÚZÉSI ADÓT ÉRINTŐ JAVASLATA ÉS AZ ÖNKORMÁNYZATOK ADÓEMELÉSÉNEK MEGTILTÁSA (A KORONAVÍRUS-VILÁGJÁRVÁNY NEMZETGAZDASÁGOT ÉRINTŐ HATÁSÁNAK ENYHÍTÉSE ÉRDEKÉBEN SZÜKSÉGES HELYI ADÓ INTÉZKEDÉSRŐL SZÓLÓ 535/2020. [XII. 1.] KORMÁNYRENDELET)

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 2, 5, 6.

2020. november 8-án Parragh László, a Magyar Kereskedelmi Iparkamara a kormányzattal közismerten jó viszonyt ápoló elnöke javaslatot tett arra, hogy alakítsák át az önkormányzatokat illető iparúzési adó rendszerét, tekintettel a koronavírus-járvány okozta

¹⁵ <https://magyarnarancs.hu/belpol/mok-az-orvosok-ketharmada-nem-irna-ala-az-uj-jogviszonyat-134397>

¹⁶ <https://hang.hu/belfold/2020/10/13/pinter-sandorral-egyeztetett-az-orvosi-kamara-elnoke/>

¹⁷ <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20201127/egeszsegugyi-atalakitas-fontos-levelet-kuldott-pinter-sandor-459314>

¹⁸ https://hvg.hu/itthon/20201125_Veszelyhelyzetben_Pinter_Sandor_a_korhazak_ura

¹⁹ https://hvg.hu/gazdasag/20201028_kozalkalmazotti_jogviszony_akademiai_dolgozok_ITM

gazdasági visszaesésre²⁰. A javaslat az iparüzési adófizetési kötelezettség 2021-re vonatkozó felfüggesztéséről vagy akár teljes eltörléséről szólt, de szóba került a társasági nyereségadó 5%-ra csökkentésének lehetősége is.²¹ Parragh László egy interjúban arra a felvetésre, miszerint az iparüzési adó felfüggesztése a Fővárosi Önkormányzatnak kb. 60%-os bevételkiesést jelentene, úgy reagált, hogy „Hol van az megírva, hogy öt helyettes kell a főpolgármester mellé? Tudom, hogy ez populistán hangzik, de attól még igaz. A fővárosi önkormányzatnak önmérsékletet kellene gyakorolnia és el kell kezdeni valóban takarékoskodni és kigazdálkodni a működési költségeit.”²² Ez a kommunikációs fordulat, miszerint a főpolgármesternek indokolatlanul sok helyettese van, a nagyobbik kormánypárt kommunikációjában²³ régóta meglévő elem. A Parragh László által tett javaslatokból a kézirat lezárásáig nem született jogszabály; ez vélelmezhetően annak tudható be, hogy Karácsony Gergely főpolgármester²⁴ mellett számos kormánypárti városvezető (Debrecen²⁵, Győr és Kecskemét²⁶ polgármesterei) is tiltakoztak a javaslat ellen.

A főpolgármester azt is kifejtette, hogy a fővárosi közösségi közlekedés működési költségeit nagyjából 80%-ban az iparüzési adóból származó bevételek fedezik.²⁷ Itt jegyezzük meg, hogy a javaslat ezen adat és a november 4-től hatályos, 479/2020. (XI. 3.) Kormányrendelet (mely járatsűrítési terv készítésére kötelezte a helyi közösségi közlekedést működtető önkormányzatokat) tükrében időzítését tekintve is súlyosan érinti az önkormányzatokat. Ezt egészíti ki, hogy a Kormány döntése értelmében a Járványügyi Alapba csoportosítják át a 2021-es évre tervezett, 70 város közösségi közlekedésének támogatására szolgáló összeget is.²⁸

20 <https://24.hu/belfold/2020/11/08/parragh-laszlo-iparuzesi-ado-felfuggesztes/>

21 https://hvg.hu/kkv/20201108_Parragh_Laszlo_elarulta_mirol_targyalt_Orbannal

22 https://nepszava.hu/3098623_parragh-sporoljanak-karacsonyek

23 <https://hirtv.hu/ahirtvhirei/ot-fopolgarmester-helyetttest-valasztott-meg-a-fovarosi-kozgyules-2489826>

24 <https://444.hu/2020/11/10/karacsony-szerint-ha-atmenne-parragh-otlete-masnap-leallna-a-kozlekedes-budapesten>

25 https://nepszava.hu/3098655_tiltakoznak-a-telepulesek-az-iparuzesi-ado-felfuggesztese-ellen

26 <https://kecsup.hu/2020/11/kecskem-et-polgarmestere-szerint-nem-felfuggeszteni-atalakitani-kellene-a-helyi-iparuzesi-adot/>

27 <https://telex.hu/belfold/2020/11/10/karacsony-gergely-iparuzesi-ado-sajtotajekoztato>

28 <https://merce.hu/2020/10/21/jovore-a-jarvanyugyi-alapba-megy-a-telepuleseknek-jarotomegkozlekedesre-szant-2-milliardos-tamogatas/>

Parragh László később újabb javaslatot tett, melyről a sajtó november 17-én számolt be: ebben már az szerepelt, hogy az iparüzési adót a folyó évre is szükséges lenne felfüggeszteni, továbbá a többi önkormányzati adó befagyasztását is javasolta.²⁹ A javaslat ellen ekkor már Székesfehérvár kormánypárti polgármestere is élesen tiltakozott.³⁰ A javaslat gyakorlatilag bevétel nélkül hagyná az önkormányzatokat, ami a feladatellátásukat megoldhatatlanná tenné, de önálló bevételek hiányában az önkormányzatiság teljes kiüresítését, de facto felszámolását is jelentené.

Bár a Parragh László által javasolt intézkedésre nem került sor, a kormány végül december 1-én rendeletben tiltotta meg az önkormányzatoknak, hogy a 2021-es adóévre a 2020-as mértéket meghaladóan adót vessenek ki, vagy új típusú adókat vessenek ki – ez különösen fájó pont azoknak az önkormányzatoknak, akik a kieső bevételeiket (pl. parkolási díjak) és a járvány elleni védekezés többletköltségeit esetleg új adók kivetésével vagy a meglévők emelésével pótolták volna.

A Települési Önkormányzatok Szövetségének véleménye szerint a rendelet a stabilitási törvénybe ütközik, és a településeknek nyitva áll a lehetőség, hogy a kormányrendeletet az Alkotmánybíróságon támadják meg.³¹

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM A POLGÁRMESTEREKHEZ INTÉZETT KÉRÉSE A HELYI KÖZLEKEDÉSI BÉRLETEKKEL KAPCSOLATBAN

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 2, 5, 6.

2020. november 13-án Schanda Tamás, az ITM államtitkára Facebook oldalán kérte³² a főpolgármestert és a polgármestereket, hogy a térítsék vissza a novemberi helyi közösségi közlekedési bérletek árát (a visszatérítés aránya attól függ, hogy a kijárási tilalommal érintett időszak hogy aránylik a bérlet érvényességéhez) azoknak, akik ezt igénylik. Az államtitkár a kérést azzal indokolta, hogy a helyközi közösségi közlekedési szolgáltatók esetében

²⁹ <https://444.hu/2020/11/17/parragh-laszlo-ket-evre-elengedne-az-iparuzesi-adot>

³⁰ <https://hang.hu/belfold/2020/11/17/szekesfehervar-fideszes-polgarmestere-parragnak-kerem-hagyjamar-beken-a-telepuleseket/>

³¹ <https://hang.hu/gazdasag/2020/12/03/alkotmanybirosaghoz-fordulhatnak-az-onkormanyzatok-az-adoemelesi-tilalom-miatt/>

³² <https://www.facebook.com/schandatamasjanos/posts/803421070224018>

elrendelték a visszatérítést. A visszatérítés azért érintette volna érzékenyen a helyi közösségi közlekedést működtető, túlnyomórészt nagyvárosi önkormányzatokat, mert az ingyenes parkolás és a járványügyi védekezéssel elmaradó vagy csökkenő bevételek és növekvő kiadások mellett ezen fontos közszolgáltatásból származó bevételek minimálisan enyhítették a forráshiányt.

DISZKRIMINATÍV KORMÁNYZATI TÁMOGATÁSI SZÁNDÉK A TURIZMUS MEGSEGÍTÉSÉVEL ÖSSZEFÜGGÉSSEN; AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM TAXISOKAT ÉRINTŐ INTÉZKEDÉSE, EZZEL ÖSSZEFÜGGÉSSEN A BUDAPESTI VÁROSVEZETÉST BÍRÁLÓ KOMMUNIKÁCIÓJA

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 2, 3, 6.

Előző jelentésünkben bemutattuk, hogy a turisztikai támogatási pályázatokon igen sikeresen szerepeltek a kormányhoz közel álló üzletemberek, akik több tízmilliárd forintos támogatást kaptak Budapesten kívüli szálláshelyeik fejlesztésére. Ennek tükrében érdemel különös figyelmet az, hogy a miniszterelnök 2020. szeptember 12-én a köztvévé adásában azt fejtegette: a főváros rendelkezik nagyjából 100 milliárd forintnyi pénzeszközzel³³, amit a turizmusból élők, a vendéglátósok és a taxisok megsegítésére kellene fordítani (ennek előzménye a Fővárosi Közgyűlés kormánypárti frakciójának hasonló javaslata volt). A főpolgármester cáfolta, hogy a város rendelkezne ilyen forrásokkal, sőt, kifejezetten a fővárosi költségvetést érintő hiányról beszélt.

A fentiekkel összefüggő, szintén a bemutatott esetekkel azonos időben nyilvánosságra került hír, hogy az idegenvezetők megsegítésére kiírt pályázaton nem indulhattak a szakmai csoport budapesti képviselői, annak ellenére, hogy számszerűen ők vannak a legtöbben.³⁴

A miniszterelnöki nyilatkozattal tartalmi összefüggést mutatott az Innovációs és Technológiai Minisztérium taxisokat érintő intézkedése és nyilatkozata. A taxiszolgáltatásra használt gépjárműveket tíz évente cserélni kell; az ITM könnyítést vezetett be e téren: 2022. év végéig nem kell fiatalabbra cserélniük a korhatárt elérő autójukat a taxisoknak. Az intézkedést Schanda Tamás, az ITM államtitkára így kommentálta: „A könnyítés elsősorban a fővárosi

³³ <https://www.szabadeuropa.hu/a/30836222.html>

³⁴ <https://24.hu/belfold/2020/09/11/koronavirus-idegenvezetok-segitseg/>

vezetés által cserben hagyott budapesti vállalkozóknak és családjaiknak jelent segítséget, de a kormánydöntés természetesen az ország más részein dolgozó taxisokra is vonatkozik.”

A fentiekből látható, hogy a kormányzat a főváros ellen irányuló politikai kommunikációja mellett hátrányosan megkülönbözteti a fővárosi turisztikai szektort az ország többi részéhez képest.³⁵

A VESZÉLYHELYZET IDEJÉN ALKALMAZANDÓ TOVÁBBI VÉDELMI INTÉZKEDÉSEKRŐL SZÓLÓ 478/2020. (XI. 3.) ÉS 479/2020. (XI. 3.) KORM. RENDELETEK TARTALMA ÉS KIHIRDETÉSÉNEK KÖRÜLMÉNYEI

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 2, 4, 5, 6.

2020. november 3-án, a kora esti órákban a miniszterelnök Facebook-oldalán a járványügyi védekezéshez kapcsolódó kormányzati döntésekről tett bejelentést. Az intézkedéscsomag négy fő elemből állt: ismét bevezették a különleges jogrendet (veszélyhelyzetet); ennek keretében este éjfél és hajnali 5:00 között kijárási korlátozás (a kevés számú kivétel miatt inkább tilalom) bevezetéséről döntöttek, továbbá ismételten ingyenessé tették a közterületi parkolást Magyarország teljes területén, és Budapest, valamint megyei jogú városok helyi közösségi közlekedési szolgáltatóit arra kötelezték, hogy készítsenek csúcsidőszaki járatsűrítési terveket.

A rendeletek a kijárási korlátozásoktól eltekintve 2020. november 4-én léptek hatályba (a kijárási korlátozások egy nappal később léptek hatályba).

A kormányrendeletek, annak ellenére, hogy túlnyomórészt már november 4-étől hatályos rendelkezéseket tartalmaztak, percekkel éjfél előtt, 23:57 perckor jelentek meg a Magyar Közlönyben, ami nyilvánvalóan még a minimális felkészülési időt sem biztosította az érintetteknek, tehát a helyi önkormányzatoknak és a közösségi közlekedési szolgáltatóknak (a határidő azzal együtt is rendkívül szűkös volt, hogy a járatsűrítési tervezetet november 5. napjáig kellett megküldenie a szolgáltatóknak az illetékes kormányhivatal részére.) A rendelet a járatsűrítési terv elkészítésével kapcsolatos mulasztások esetére több millió forintos bírság kiszabását teszi lehetővé. További probléma volt, hogy kijárási korlátozások későbbi hatálybalépéséről a miniszterelnöki bejelentés nem szólt, így sokan okkal értelmezték úgy a bejelentést, hogy az éjféltől hatályos.

³⁵ <https://24.hu/belfold/2020/10/22/itm-taxisok-budapest/>

A közterületi parkolási díjak eltörlésével kapcsolatos, az első jelentésünkben írtak természetesen az újabb, azonos tartalmú intézkedés tekintetében is irányadóak: az intézkedés a helyi önkormányzatoknak jelentős bevételkiesést okozott³⁶, miközben a fizető parkolás forgalomszabályozó funkciója Budapesten teljesen elveszett.³⁷

A Fővárosi Kormányhivatal kijelentette³⁸, hogy véleményük szerint a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) nem hajtotta végre a járatsúríítést, melyet a BKK értetlenséggel fogadott és kijelentette, hogy valamennyi bevethető járművet és járművezetőt mozgósítottak, továbbá személyes egyeztetést kezdeményeztek a kormányhivatallal.³⁹ Más település kapcsán nincs tudomásunk hasonló kritikákról.

AZ ALAPTÖRVÉNY KILENCEDIK MÓDOSÍTÁSÁRÓL ÉS A VÁLASZTÁSI JOGSZABÁLYOK MÓDOSÍTÁSÁRÓL SZÓLÓ ELŐTERJESZTÉSEK BENYÚJTÁSA, TOVÁBBÁ A VESZÉLYHELYZET IDEJÉN ALKALMAZANDÓ TOVÁBBI VÉDELMI INTÉZKEDÉSEKRŐL SZÓLÓ 484/2020. (XI. 10.) KORM. RENDELET KIHIRDETÉSE KÖRÜLMÉNYEINEK ÖSSZEFÜGGÉSEI

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 1, 4, 5, 6

2020. november 10-én, a késő délutáni órákban dr. Varga Judit igazságügyi miniszter benyújtotta a T/13647 számú javaslatot Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosításáról⁴⁰. Ezt követően, az éjszakai órákban nyújtotta be dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes az egyes választási tárgyú törvények módosításáról szóló T/13679 számú javaslatot.⁴¹

36 <https://telex.hu/koronavirus/2020/11/14/ingyenes-parkolas-magyarorszag-jarvany>

37 https://hvg.hu/itthon/20201111_Atok_vagy_mentoov_az_ingyenes_parkolas

38 <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/kormanyhivatal-bkk-tovabbra-sem-hajtott-vegre-erdemi-jaratsuritest>

39 <https://bkk.hu/hirek/2020/12/a-bkk-tovabbra-sem-erti-a-kormanyhivatal-kozlemenyet-az-elmaradt-jaratsuritesrol.6088/>

40 <https://www.parlament.hu/irom41/13647/13647.pdf>

41 <https://www.parlament.hu/irom41/13679/13679.pdf>

A két javaslat semmiféle, még közvetett összefüggést sem mutatott a járványkezeléssel, a törvény által előírt társadalmi egyeztetés pedig mindkét javaslat esetében elmaradt, ennek megfelelően azok megalkotása antidemokratikus és átláthatatlan volt. A benyújtás időpontja – különösen a választási tárgyú törvények módosításáról szóló javaslat esetén – egyértelműen rosszhiszeműsége utalt a kormányzat részéről, az a jogállami normákkal összeegyeztethetetlen volt.

A választási tárgyú törvények módosításáról szóló javaslatot 23:59 perckor nyújtották be, ezen a napon, a késő esti órákban (22:24 perckor) jelent meg a Magyar Közlönyben a koronavírus-járvány miatt a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) kormányrendelet, amely már másnap 0 órától általános gyülekezési tilalmat és 20:00-tól 05:00 óráig tartó kijárási tilalmat rendelt el Magyarország teljes területére, tehát a jogalkotási lépések elleni tiltakozás tere rendkívüli módon beszűkült.

Mind az Alaptörvény módosításáról szóló javaslat, mind választási tárgyú törvények módosításáról szóló javaslat terjedelmesek, a választási jogszabályokat érintő javaslat kodifikációs szempontból is különösen összetett és szerteágazó. Ezen tények azért jelentősek, mert javaslatok benyújtásának napján és az azt közvetlenül megelőző időszakban tendencia volt, hogy a veszélyhelyzeti szabályokat tartalmazó, a polgárok mindennapi életét leginkább érintő kormányrendeleteket csak a hatálybalépésük előtt néhány perccel hirdették ki a Magyar Közlönyben. Mindez arra utal, hogy ezen rendeletek megalkotása nem sokkal azok szövegének megjelentetése előtt fejeződött be, szemben a parlament által tárgyalandó javaslatokkal – hiszen életszerűtlen feltételezni, hogy hosszan tartó és alapos kodifikációs munka híján létrehozható lett volna két javaslat. A kormányzati erőforrásokat tehát többek között ezen célokra, és nem a járványügyi védekezést szolgáló, a polgárokat szinte kivétel nélkül érintő rendeletek időszerű megszövegezésére fordította a kormányzat a javaslatok benyújtását megelőző időszakban.

A kodifikációs munka összetettsége, hossza pedig arról árulkodik, hogy régóta készülő törvényjavaslatról van szó a választási tárgyú törvények módosításáról szóló javaslat esetében. A rosszhiszemű eljárást a jogalkotás előterjesztője részéről az is valószínűsíti, hogy Gulyás Gergely még 2020. október 22-én is úgy nyilatkozott a sajtónak, hogy a választási szabályozást tekintve „jelentősebb átalakítás [...] nincs tervben”.⁴²

Tartalmi oldalról a jelentés témája szempontból releváns megállapítások a következők.

42 https://hvg.hu/itthon/20201022_gulyas_gergely_kormanyinfo_valasztasi_torveny

1. Az Alaptörvény módosítása a ideológiai háttérű részek mellett (pl. az anya és az apa nemének meghatározása, a gyermekek „születési nemének megfelelő önazonosságához való jogának” és a keresztény kultúrán alapuló értékrend szerinti nevelésük biztosítása) mellett több ponton újraszabályozza a különleges jogrendet, és kifejezetten a közvagyonnal kapcsolatos rendelkezéseket is tartalmaz.

Ilyen a közpénz fogalmának meghatározása (a javaslat szerint: „Közpénz az állam bevétele, kiadása és követelése”), melynek alaptörvényi rögzítését az előterjesztő feltehetőleg a megelőző időszakban született bírósági ítéletek hatására látta szükségesnek – különös tekintettel az Alaptörvény 28. cikkére, mely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A módosítás éppen a fogalom egységes értelmezésének igényével (és ezáltal az átláthatóság növelésével) indokolja a fogalom meghatározását – az indokolás szerint „a meghatározással a fogalom valamennyi alkotmányos, állami és önkormányzati szervre, állami és önkormányzati intézményre kiterjed.” A módosítás szövege arra utal, hogy az Alaptörvény-módosítás másik pontja által érintett közérdekű vagyonkezelői alapítványok bevétele, kiadása és követelése a jövőben nem tartozna a közpénz fogalma alá. Ennek jelentősége jelenleg még nem látható teljesen egyértelműen, tekintettel arra, hogy a vonatkozó törvény által meghatározott közérdekű adat-fogalom alapján a közérdekű vagyonkezelő alapítványok továbbra is adatkezelőnek számítanak. Kérdéses az is, hogy a közpénz fogalmát, melyet a javaslat pénzforgalmi szemlélettel közelíti meg, miért nem egészítették ki a közvagyon meghatározásával is.

A módosítás másik fajsúlyos pontja kifejezetten közérdekű vagyonkezelői alapítványokra vonatkozó rendelkezés. A javaslat szerint a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítvány létrehozásáról, működéséről, megszüntetéséről, valamint közfeladata ellátásáról a jövőben sarkalatos („kétharmados”) törvény rendelkezik majd. Az indokolás szerint ezen rendelkezés „a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok mindenkori kormányzattól való függetlenségét erősíti azáltal, hogy sarkalatos törvényhez köti legalapvetőbb szabályait.” Az ezzel kapcsolatos aggályokat ld. „Az állami vagyon kiszervezése” cím alatt.

2. A választási jogszabályok módosítása számos ponton vet fel aggályokat⁴³, ugyanakkor a zárószavazás előtt kikerült a tervezetből a választási csalásokat minden bizonnyal megkönnyítő javaslat, miszerint a szavazólapokról „magáncélra” fényképet lehet készíteni. Ettől függetlenül több aggályos pont a tervezet része maradt:

43 <https://tasz.hu/elemzesunk-az-egy-es-valasztasi-targyu-torvenyek-modositasarol-szolo-t-13679-szamu-torvenyjavaslatrol>

- A módosítás mindenekelőtt jelentősen megemeli az országgyűlési választásokon az országos pártlista állításához szükséges egyéni jelöltek számát. Figyelemre méltó, hogy az előterjesztő ezen módosítást a kamupártok elleni fellépéssel indokolja – az ezen formációk elleni fellépés mind jogállamisági, mind antikorrupciós szempontból üdvözlendő lenne. Azonban ez az eszköz jóval kevésbé alkalmas e célra, mint az ún. többes ajánlás megszüntetése, mivel a kamupártok jellemzően egymás ajánlóiveiről másolva szereztek ajánlásokat. Megjegyzendő, hogy az eredeti javaslat 27-től 50-re emelte volna a listaállításhoz szükséges egyéni jelöltek számát, azonban a korábbi Mi Hazánk, jelenleg a Volner Pártot vezető Volner János módosító indítványát – mely 71 jelöltet írna elő a listaállításhoz – támogatták a kormánypárti képviselők a bizottsági szakaszban.⁴⁴
- Ezen felül a módosítás érvényessé tesz olyan levélszavazatokat, amelyek az eddigi szabályok szerint érvénytelenek voltak. A parlamenti szavazáson itt is az eredeti indítványtól eltérő módosítást fogadtak el. A szavazási levélcsomag egy külső, nagy borítékból áll, ebben kell elhelyezni a választópolgár adatait tartalmazó azonosító nyilatkozatot, továbbá egy belső, zárt borítékban a szavazólapot – ez biztosítja a szavazás titkosságát. Az első módosító indítvány szerint azt a levélszavazatot is érvényesnek kellett volna elfogadni, ami belső boríték nélkül, vagy le nem zárt belső borítékkal érkezik. A bizottsági szakaszban azonban támogatást kapott a parlament által is elfogadott, ettől eltérő módosítás. A kormánypárti Zsigmond Barna Pál módosító javaslata szerint a lezárt belső borítékra továbbra is szükség lesz, azonban az azonosító nyilatkozaton nem kell majd feltüntetni a születési nevet. Megjegyzendő, hogy a levélben szavazó választópolgárok a jogintézmény bevezetése óta mindig 90% feletti arányban támogatták a Fidesz–KDNP listáját⁴⁵, és mindemellett az érvénytelen levélszavazatok aránya mindig jelentősen meghaladta a szavazófülkékben leadott szavazatok esetében tapasztalt érvénytelenségi arányt.
- A módosítás szigorúbb határidőt ír elő az átjelentkezési kérelmek benyújtására (a szavazás előtti negyedik nap helyett a kilencedik napot).

44 https://hvg.hu/itthon/20201127_Volner_Janos_valasztasi_torveny_modositas

45 https://mandiner.hu/cikk/20140410_megszamoltak_az_osszes_levelszavazatot_tarolt_a_fidesz
<https://444.hu/2018/04/14/a-levelszavazatok-96-szazalekat-kapta-a-fidesz>
https://index.hu/belfold/2019/05/30/a-fidesz-udvaraba_hullott_az_ep-levelszavazatok_zome/

- Végül, több Pest megyei országgyűlési egyéni választókerület határát módosítania kellett volna az Országgyűlésnek, ugyanis ezeknek annyira megváltozott a lakosságszámuk, hogy a törvény szerint kötelező lenne a módosításuk. A kormánypárti többség előbb a bizottsági szakaszban támogatta az erre vonatkozó ellenzéki indítványt (melynek alapján korábban a Nemzeti Választási Iroda dolgozta ki), de végül a kormánypárti képviselők leszavazták azt az Országgyűlésben.⁴⁶

AZ ÁLLAMI VAGYON KISZERVEZÉSE; EZZEL ÖSSZEFÜGGÉSBEN A SZÍNHÁZ- ÉS FILMMŰVÉSZETI EGYETEMMEL KAPCSOLATOS ESEMÉNYEK

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Előző jelentésünkben már szóba került, hogy a Kormány többször is ingyenes vagyonjuttatásban részesített kormányzat-közelinek minősíthető szereplőket, így beszéltünk többek között a Mathias Corvinus Collegiumot (MCC) fenntartó Tihanyi Alapítványnak és a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítványnak nyújtott vagyonokról.

A szeptembertől november végéig tartó időszak folyamán a Kormány mintha még magasabb szintre kapcsolta volna az állami vagyonok – olykor nehezen magyarázható – kiszervezését különböző alapítványoknak, amelyet az Alaptörvény kilencedik módosításának benyújtása helyezett aggasztó perspektívába.⁴⁷

Ezek az állami vagyonjuttatások több csoportra bonthatóak: ide sorolhatjuk elsősorban a felsőoktatási modellváltás keretében történő vagyonjuttatásokat, melynek során egyrészt eddig állami fenntartású egyetemek kerültek vagy kerülnek magánalapítványok kezébe, másrészt eddig is létező, de kormányzathoz, fideszes politikusokhoz köthető magánalapítványok (például az MCC)⁴⁸ kaptak rendkívüli mértékű vagyonokat felsőoktatásokkal kapcsolatos közfeladatok ellátására. Ezen kívül más, kormányhoz közeli

46 <https://telex.hu/belfold/2020/12/15/pest-megyei-valasztokeruletek-modositasa-orszaggyulesi-valasztas-2022-parlament>

47 <https://hvg.hu/360/hetilap360/2020/45/20204503fokusz1>

48 <https://hang.hu/belfold/2020/10/19/magankezben-jobb-helyen-van-a-vagyon-mint-az-allamnal-mondta-az-allamtitkar-majd-atadta-maganak-az-allami-vagyont/>

személyekhez köthető alapítványok, vagy egyéb kulturális célt ellátó alapítványok is részesültek szokatlanul nagy értékű ingyenes vagyonjuttatásokban.

Ez utóbbi vonatkozásban érdemes megemlíteni, hogy az elmúlt hónapokban a Matthias Corvinus Collegiumon kívül így jutott értékes ingatlanhoz a még Antall József által alapított, de mára már Habony Árpádhoz és Rogán Antalhoz köthető, rejtélyes tevékenységű Batthyány Lajos Alapítvány,⁴⁹ de az állam maga is aktív az új közérdekű vagyonkezelő alapítványok létrehozásában, melyeknek tevékenységi köre gyakran szintén nem tárul fel kellő részletességgel a vonatkozó jogszabályokból. Így jutott jelentős vagyonhoz még a nyár folyamán a Közép-európai Épített Örökség Megőrző Alapítvány,⁵⁰ illetve például a Millenáris Alapítvány, a Polgári Művelődésért Alapítvány, amelynek feladatköre példátlanul széles lett meghatározva, mint a „a kulturális értékek megőrzése, kulturális rendezvények szervezésében való közreműködés, oktatási tevékenység folytatása, elősegítése, az épített örökség, különösen a műemléki örökség védelmében való közreműködés, az ilyen jellegű tevékenységet végző szervezetek, intézmények, személyek támogatása”.

A jelenleg folyamatban levő törvényjavaslatok között is találunk jócskán olyanokat, amelyek az állami vagyon kiszervezését szolgálják, így ingatlanokhoz jutna a Kárpát-medencei Művészeti Népfőiskola Alapítvány, illetve létrejönne egyfajta elit bentlakásos középiskola fenntartójaként a Közép-európai Oktatási Alapítvány.⁵¹

A folyamatban lévő törvényjavaslatok nem csak közérdekű vagyonkezelő alapítványokon keresztül, hanem más szempontból is átrendeznék az állami vagyont, több ingatlan, köztük maga az esztergomi vár is egyházi tulajdonba kerülne. Továbbá a Szeged-Csanádi Egyházmegye tulajdonába adott az állam egy gazdasági társaságot is⁵² – az egyházmegyét vezető Kiss-Rigó László püspököt hosszú ideje a kormánypártok támogatója, egyházmegyéje pedig állami támogatások rendszeres hasznélvezője.⁵³

49 2020. évi CVI. törvény egyes vagyonkezelő alapítványokról és az azoknak történő vagyonjuttatásról. http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=222343.390603

50 2020. évi XCIII. törvény a Közép-európai Épített Örökség Megőrző Alapítványról és a Közép-európai Épített Örökség Megőrző Alapítvány részére történő vagyonjuttatásról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2000093.TV&searchUrl=/gyorskereso>

51 <https://www.parlament.hu/irom41/13660/13660.pdf>

52 https://hvg.hu/kkv/20201119_Milliardos_ceget_kap_a_SzegedCsanadi_Egyhazmegye_az_allamtol

53 <https://24.hu/belfold/2020/09/22/atadtak-kiss-rigo-puspoksegenek-a-30-milliardos-lakitelki-nepnemzeti-elmanykozpontot/>

Ahogy fentebb említettük, jelenleg az állami vagyon átszervezésének másik nagy csoportját a felsőoktatási modellváltás keretében létrejövő közérdekű vagyonkezelői alapítványok részére történő vagyonjuttatások jelentik. Még 2019-ben került sor a Corvinus Egyetem privatizációjára, ezt követte idén, a koronavírus járvány első hullámának hónapjai alatt a Széchenyi István, a Soproni, a kecskeméti Neumann János, a Miskolci Egyetem, az Állatorvostudományi Egyetem és a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, illetve július 3-tól a Színház és Filmművészeti Egyetem (SZFE) átszervezése.

Az SZFE esetben az átszervezés és ezzel összefüggésben az érintettek bevonásának hiánya, továbbá a kormányzat részéről elhangzott ígérek megszegése olyannyira szembetűnő volt az egyetemi polgárok számára, hogy az széles körű tiltakozáshoz, továbbá oktatói sztrájkhoz vezetett.

Szeptember 1-én (az alapítványi formába szervezés hatálybalépésének napján) az egyetem hallgatói elfoglalták az egyetem Vas utcai épületét (később több másik épületét is) azzal a céllal, hogy oda ne engedjék be az általuk illegitimnek tekintett kuratórium tagjait. A hallgatók azért tartották illegitimnek a kuratóriumot, mert abba az egyetemi autonómia szempontjából legfontosabb szerv, a szenátus egyetlen jelöltje sem került be. Továbbá Alaptörvény-ellenesen és az egyetemi autonómiát kiüresítve, a szenátus jogköreit jelentősen szűkítették a fenntartó alapítvány kuratóriuma javára.⁵⁴ Ezt egészíti ki az is, hogy az újonnan kinevezett rektorhelyettesek a modellváltás hívei, így ezen csoport tagjai nem csak a fenntartói szinten, hanem az egyetem vezetésében is megjelentek.⁵⁵

A kuratórium, az időközben kinevezett Szarka Gábor kancellár és a kormányzat ezt követően számos közvetlen és közvetett eszközzel igyekezett ellehetetleníteni a tiltakozást.

Október 16-án a kancellár a koronavírus-járvány miatt elrendelte az SZFE kollégiumainak kiürítését⁵⁶, melynek a tiltakozó hallgatók nem tettek eleget – itt emlékeztetünk arra, hogy ezen időszakban nem volt hatályban komolyabb járványellenes intézkedés, minden oktatási intézményben (kivéve a megbetegedések miatti eseteket) jelenléti oktatás folyt, továbbá a kollégiumokat minden intézményben használhatták a hallgatók. Korábban a kancellár utasítására korlátozták (estére lekapcsolták) az internetet az SZFE kollégiumában⁵⁷ – ezen

54 https://hvg.hu/kultura/20200829_vidnyanszky_attila_szinhas_es_filmmuveszeti_egyetem

55 <https://444.hu/2020/09/30/vidnyanszky-bemutatta-az-szfe-uj-rektorhelyetteseit>

56 <https://www.szabadeuropa.hu/a/szarka-gabor-kiuritteti-az-szfe-epuleteit-/30896641.html>

57 https://hvg.hu/itthon/20201014_Szarka_Gabor_internet_SZFE_kollegium

lépés feltehetőleg azt a célt szolgálta, hogy a hallgatók nehezebben tudjanak beszámolni a tiltakozásukról.

Október 30-án a fenntartó alapítvány kuratóriuma levelet tett közzé az egyetem honlapján⁵⁸, melyben elrendelték az oktatás felfüggesztését arra hivatkozva, hogy nem látnak rá az oktatás tényleges folyamatára, továbbá, hogy az egyetem „elfoglalt létesítményeiben a tűz- és balesetvédelmi szabályok nem, vagy csak részben érvényesülnek, a higiénias viszonyok aggasztóak, az épületekben rendszeres az alkoholfogyasztás és a nemdohányzók védelmére vonatkozó szabályok megszegése.” A levél adós marad annak megjelölésével, hogy utóbbi információkra milyen forrásból tettek szert és amennyiben ezen információk a kuratórium rendelkezésére álltak, akkor miért nem jutottak hasonló részletességű információkhoz az oktatási tevékenységgel kapcsolatban; továbbá, hogy a fentiek miatt vezetnek szükségszerűen az oktatás felfüggesztéséhez. A döntés ellenére az oktatás folytatódott.

A kuratórium november 6-i döntésével ismét felfüggesztette az oktatási tevékenységet az SZFE-en arra hivatkozva, hogy „jelen körülmények között a Színház- és Filmművészeti Egyetemen az oktatás feltételei, a hallgatói jogok érvényesülése és védelme, a megfelelő és biztonságos munkakörülmények, valamint az Egyetem akadémiai autonómiája nem biztosítható.”⁵⁹ Itt jegyzendő meg, hogy november 27-én az Oktatási Jogok Biztosa állásfoglalást adott ki, melyben megállapította, hogy a kuratórium jogellenesen függesztette fel az oktatást, arra jogszabályi alap nem volt.⁶⁰

November 8-án kizárták az SZFE oktatóit a Neptun tanulmányi felületről⁶¹, amely az órák meghirdetésére, adminisztrációra szolgál.

A fizikai értelemben vett egyetemfoglalásnak az vetett véget, hogy november 9-én hatályba lépett a szigorú járványvédelmi intézkedéseket bevezető kormányrendelet, mely többek között elrendelte a kollégiumok kiürítését és a felsőoktatást távoktatási formára állította át.⁶²

Megemlítendő, hogy november 19-én a másodfokú bíróság döntése megváltoztatta az elsőfokú bíróság döntését; a bíróság megállapította, hogy az oktatók sztrájkja jogszerű.⁶³

58 <https://szfe.hu/wp-content/uploads/2020/10/SZFAKuratorium20201030.pdf>

59 https://nepszava.hu/3098363_felfuggeszti-az-oktatast-az-szfe-n-az-uj-vezetoseg

60 <https://24.hu/kultura/2020/11/27/szfe-oktatasi-jogok-biztosa/>

61 <https://merce.hu/2020/11/08/kizartak-a-tanarokat-az-szfe-tanulmanyi-feluleterol-nem-tudnak-orakat-meghirdetni/>

62 <https://www.szabadeuropa.hu/a/veget-vet-a-jarvany-az-szfe-blokadjanak/30940353.html>

63 https://hvg.hu/elet/20201119_SZFE_sztrajkbizottsag_sajtotajekoztato

A kormány november 25-én rendeletében feljogosította⁶⁴ az egyetemek fenntartóit arra, hogy „veszélyhelyzet ideje alatt közegészségügyi, közbiztonsági okból, természeti csapás vagy a tanév rendjét és a hallgatói jogok érvényesülését közvetlenül fenyegető, elháríthatatlan helyzet” miatt érvénytelenítse a félévet⁶⁵, melyre a rendelet hatálybalépését követően, november 28-án sor is került⁶⁶. Más felsőoktatási intézmény esetében nem került sor ilyen lépésre, mely (egyéb körülmények, mint pl. a rendelet megfogalmazása, megalkotásának időzítése) azt valószínűsíti, hogy a rendeletet kifejezetten az SZFE-tiltakozások megtorlására alkották meg. A tiltakozó hallgatók később közölték, hogy információik szerint a kuratórium utóbb visszakozott, így már csak a félév felfüggesztését követő két hetes időszak lenne érvénytelen.⁶⁷

Jelenleg a Szent István (új nevén: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem) és a Pannon Egyetem átszervezéséről szóló törvényjavaslatok vannak a törvényhozó előtt.⁶⁸ Számos újonnan létrejött kuratóriumba a kormánypárthoz köthető jelöltek kerültek, és a kuratóriumok szokatlanul széles irányítást kaptak: egyrészt az alapítói jogok tekintetében, másrészt az egyetemek fenntartásával kapcsolatban. Az átalakítások kimondott célja éppen az volt, hogy a mindenkorai kormánytól, az államtól függetlenítsék az alapítványokat, viszont ez bajosan valósulhat meg, ha közben például a jelenlegi igazságügyi miniszter és a külügyi és külgazdasági miniszter is ilyen alapítványok kuratóriumának tagja.⁶⁹ Rajtuk kívül is számos olyan közszereplő, aki a fideszes hátszág első vonalába tartozik, vagy egyenesen fideszes politikus kapott helyet közérdekű vagyonkezelő alapítványok kuratóriumában, elég az SZFE esetén Vidnyánszky Attilára gondolni.

A fenti esetek jól példázzák, hogy mi teszi különösen problémássá az Alaptörvény kilencedik módosításának nemzeti vagyont, illetve közpénzeket érintő részeit. Azzal, hogy sarkalatosá teszik a közérdekű vagyonkezelő alapítványokat érintő szabályokat, a kuratóriumi pozíciókon

64 <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2000522.KOR&dbnum=1>

65 <https://444.hu/2020/11/26/az-egyetem-fenntartoja-donthet-ugy-hogy-ervenyteleniti-a-tanevet-rendkivuli-helyzet-eseten>

66 <https://merce.hu/2020/11/28/a-szferai-felsooktatasi-kormanyrendeletre-hivatkozva-ervenyteleniti-a-tanevet-az-szfe-kuratoriuma/>

67 <https://444.hu/2020/12/14/ha-a-teljes-felevel-nem-tudja-legalabb-ket-hetet-ervenytelenitene-az-szfe-vezetese>

68 T/13675 és T/13676 sz. törvényjavaslatok

69 Varga Judit a Miskolci Egyetemet fenntartó alapítvány, Szijjártó Péter pedig a győri Széchenyi István egyetem fenntartó alapítvány kuratóriumában kapott helyet.

keresztül a jelenlegi nagyobbik kormánypárthoz kapcsolódó szálakat, a tőle való függést egy esetleges választási vereség esetén is lényegében örök időkre biztosítani tudják, és semmi sem garantálja, hogy az ilyen átalakításokba az érintetteket is bevonják. A javaslat vonatkozó részének hivatalos indoklása, miszerint az Országgyűlés ezáltal a szabályozás által rögzítené a közérdekű alapítványok „bármely kormányzattól való függetlenségét”, hitelességi problémákat vet fel, tekintve, hogy a kuratóriumokat éppen a jelenlegi kormánypárt potentátjaival, köztük egyenesen a kormány tagjaival töltötték fel.

A módosító javaslat másik pontja épp a közpénzek egy szűkítő értelmezését vezeti be. Ezáltal lényegében megszűnne az átlátható gazdálkodás és a nyilvánosság előtti elszámolás alkotmányos követelménye egy sor olyan szervezetnél, amely közvetetten részesül költségvetési támogatásokból vagy a nemzeti vagyonból – elég csak az átengedett TAO-pénzekre, vagy az MNB alapítványaira gondolni.⁷⁰

A JÁRVÁNYÜGYI ADATOKKAL KAPCSOLATOS ÚJABB ANOMÁLIÁK: AZ ADATOK PÁRTÁLLÁS ÉS VÉLT POLITIKAI VÉLEMÉNY SZERINTI SZELEKTÍV KEZELÉSE; ADATIGÉNYLÉSEK TELJESÍTÉSÉNEK MEGTAGADÁSA

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 4, 5, 6.

Előző jelentésünkben részletesen foglalkoztunk azzal, hogy az Operatív Törzs és általában az állami szervek gyakorlatában milyen visszasságok jelennek meg a járványügyi adatok kezelésével kapcsolatban. Ezen visszasságok (pl. sajtókérdések előzetes kiválogatása, egyes sajtótermékek teljes ignorálása) továbbra is fennmaradtak, de újakkal is kiegészültek.

Mind politikusok, mind a sajtó képviselői találkozhattak azon állami gyakorlattal, hogy ugyanazon, a járványhelyzetet érintő kérdéseket eltérően kezeli az adatgazda, melynek háttérében vélelmezhetően politikai megfontolások állnak. Az egyik esetben fény derült arra, hogy Szabó Zsolt, Hatvan és környékének kormánypárti képviselője a Heves Megyei Kormányhivaltól hozzájutott a választókerületét érintő járványügyi adatokhoz, melyeket egy helyi online lap publikált, azonban később ez az információ eltűnt az oldalról. Ehhez képest Németh Angéla, Budapest XV. kerületének ellenzéki polgármestere nem tudott hozzájutni az

⁷⁰ Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy a fentebb említett közérdekű vagyonkezelő alapítványok az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény hatálya alá tartoznak.

adatokhoz: Sára Botond, Budapest Főváros Kormányhivatalának vezetője azzal tagadta meg az adatok kiadását, hogy „a vészhelyzet megszűnésével az adattovábbítás fent megjelölt jogalapja is megszűnt.”⁷¹

Némileg hasonló esetről számolt be a Magyar Narancs című lap is, mely az Operatív Törzsnél, illetve az intézmény fenntartójánál arról érdeklődött, hogy valóban járványgóc alakult-e ki a magyarbánhegyesi idősotthonban. A kérdésekre a lap nem kapott választ, ellentétben a KESMA-hoz tartozó megyei lappal.⁷² Az eset jól beilleszthető azon jelenségek közé, melyet a TASZ a független sajtó működését akadályozó kutatásai tártak fel⁷³.

A TASZ november elején közérdekű adatigénylés útján sem tudott hozzájutni specifikus járványügyi adatokhoz; az adatigénylés a fertőzöttek számáról, a fertőzés területi ellátásáról, valamint a kórházban és otthon ellátott betegekről szóló adatok megismerésére irányult.⁷⁴ A címzett adatkezelő, a Nemzeti Népegészségügyi Központ válaszában részben a koronavirus.gov.hu oldalra irányította az adatigénylőt (tehát a közvélemény előtt is ismert adatokra hivatkozott), az összes többi esetben azt állította, hogy az adatokkal egyáltalán nem, vagy az igényelt formában vagy bontásban nem rendelkezik.

Kérdéseket vet fel, hogy szakmailag mennyire tekinthető elfogadhatónak, hogy a járványügyi védekezésben kulcsszerepet kapó szervezet ilyen mértékű információhiány mellett hozza meg a döntéseit – ugyanakkor az sem kizárt, hogy az adatok kiadását jogellenesen tagadták meg.

A fentiekén túl több alkalommal⁷⁵ is adatszolgáltatási incidensek nehezítették a hiteles és pontos tájékoztatást, mely hibákat az ezeket bemutató sajtóhírek hatására az Operatív Törzs

71 <https://24.hu/kozelet/2020/10/26/koronavirus-adat-heves-megye-szabo-zsolt/>

72 <https://magyarnarancs.hu/kismagyarorszag/a-tajekoztatasi-furcsasagai-avagy-szaznal-tobb-fertozott-egy-magyarbanhegyesi-intezmenyben-134858>

73 https://tasz.hu/a/files/Kutatasi-jelentes_final_20200226.pdf
https://tasz.hu/a/files/koronavirus_sajto_kutatas.pdf

74 <https://tasz.hu/cikkek/nem-hagyjuk-annyiban-a-titkolozast-a-jarvanyhelyzetről>

75 <https://444.hu/2020/10/09/az-operativ-torzszellenorzese-is-megerositette-hogy-koronavirusban-hunyt-el-egy-39-eves-tanar>
https://hvg.hu/itthon/20201020_operativ_torzsz_koronavirus_tajekoztato
<https://24.hu/belfold/2020/11/16/fertozottek-szama-koronavirus-magyarorszag/>
<https://444.hu/2020/11/26/a-kormanyzati-koronavirus-oldal-nagy-titokban-befrissitette-az-elvezett-tesztek-szamat>

korrigált vagy magyarázatot adott rájuk. Egy alkalommal pedig a miniszterelnök által közölt, ellentmondásos adatokra kellett magyarázatot adnia a kormánynak.⁷⁶

Az adatközlésekkel kapcsolatos problémák (összefüggésben azzal, hogy a második hullám alatt nem sikerült tartani a WHO által javasolt, 5% körüli pozitivitási arányt az összes elvégzett teszt arányában) a közvéleményben joggal keltették azt az érzést, hogy a járvány immáron nincs kontroll alatt, és a kormányzat olyan horderejű döntéseket, mint pl. a karácsonyi családi eseményekre vonatkozó lazább szabályozás megfelelő információk híján hozza majd meg.

Ezt a feltételezést támasztják alá a tavaszi ágyfelszabadításról ősszel nyilvánosságra került információk is. Szél Bernadett független országgyűlési képviselő áprilisban kikérte az Emberi Erőforrások Minisztériumától (EMMI) a koronavírus miatt tavasszal végrehajtott kórházi ágyfelszabadításról szóló miniszteri döntést és az annak alapjául szolgáló számításokat, becsléseket, háttéranyagokat. Szél nem kapta meg a dokumentumokat, ezért pert indított értük, amit október közepén megnyert. Ennek ellenére az EMMI csak annyit írt neki, hogy az ágyfelszabadítást kapacitásfelmérés előzte meg, és elismételték azt a korábbi – azóta tényekkel már többször megcáfolt – kormányzati állítást, hogy csupán a kórházi ágyak 2 százalékát kellett kiüríteni, mert 58 százalék már eleve üres volt.

Semmi olyan dokumentumot, becslést vagy számítást nem küldött a képviselőnek a minisztérium⁷⁷, amiből kiderülne, hogy mi alapján döntöttek el, hogy mennyi kórházi ágyat kell felszabadítani a várható koronavírusos betegek részére. A képviselő szerint vagy nem volt ilyen számítás, és csak hasraütésszerűen döntöttek, vagy a bírósági ítélet ellenére sem adják ki neki az iratokat.

Szél szintén ősszel – egy nyertes per után – megkapta a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelőtől (NEAK) a tavaszi ágyfelszabadítás számait, amikből az derült ki, hogy a hivatalosan közölt 2 százaléknál jóval több ágyat ürítettek ki, és a krónikus osztályokról küldték haza a legtöbb beteget.⁷⁸

76 <https://24.hu/belfold/2020/11/27/koronavirus-orban-magyarazat/>

77 <https://blog.atlatszo.hu/2020/11/nem-mondja-meg-az-emmi-hogy-milyen-szamitas-alapjan-dontottek-a-tavaszi-korhazkiuritesrol/>

78 <https://blog.atlatszo.hu/2020/10/tobb-korhazban-felere-harmadara-csokkent-a-betegek-szama-marciusrol-aprilisra/>

AZ IDŐSEK VÁSÁRLÁSI IDŐSÁVJA ÚJBÓLI BEVEZETÉSÉNEK KÖRÜLMÉNYEI

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 4

A miniszterelnök 2020. november 23-án jelentette be, hogy az Idősek Tanácsának kérésére – módosításokkal – újból bevezetik a koronavírus-járvány első hulláma alatt már alkalmazott vásárlási időszávot a 65 éven felüliek részére. A döntés szakmai helyességének megítélése nem ezen elemzés feladata – itt azért említjük meg, mert a kormányzati kommunikációban nem jelent meg az a tény, miszerint az Idősek Tanácsának elnöke a miniszterelnök, alelnöke az Emberi Erőforrások Minisztériumának család- és ifjúságügyért felelős államtitkára, tagjait a miniszterelnök kéri fel.⁷⁹ Erre a tényre először Dezső András újságíró hívta fel a figyelmet.

Bár a felkért tagokat részben idősügyi civil szervezetek javasolják, ez önmagában nem teszi a szervezetet a kormánytól független entitássá, ezért is különösen aggályos, hogy a kormányzati kommunikáció azt látszatot keltette, hogy független, civil javaslatokat fogadott meg a döntés előtt – azt sugallta, hogy érdemi társadalmi egyeztetést folytatott az érintettekkel, az időseket képviselőikkel. Bár a konkrét rendelet megalkotása előtt nem egyeztettek a kereskedelmi dolgozók képviselőivel, ők az első hullám alatti veszélyhelyzet megszűntetése után becsatornázhatták a tapasztalatokat a kormányzat irányába a vásárlási időszávval kapcsolatban. Ezeket a véleményeket részben figyelembe vette a kormány az Országos Kereskedelmi Szövetség főtítkára szerint⁸⁰.

AZ OTKA PÁLYÁZATOKKAL KAPCSOLATOS POZITÍV VÁLTOZÁS

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: NINCS SÉRELEM, ÍGY EZ ITT NEM VIZSGÁLANDÓ.

Az elemzett időszak kevés pozitívumainak egyike, hogy a korábbi elemzésünkben bemutatott, az Országos Tudományos Kutatási Alapprogrammal kapcsolatos visszásságot (miszerint az Innovációs és Technológiai Minisztérium megváltoztatta a szakmai zsűri által kialakított rangsort, és ezáltal a szakmai zsűri által nem javasolt pályázatok is támogatást kaptak) az ITM korrigálná azzal, hogy a jövőben visszaadná az Országos Tudományos

79 <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A14H1712.KOR&txtreferer=00000003.TXT>

80 https://hvg.hu/gazdasag/20201123_Orban_Viktor_kormanyrendelet_vasarlasi_idosav

Kutatási Alapprogramok (OTKA) pályázatok bírálati jogosultságát a Magyar Tudományos Akadémiának.⁸¹

AZ ORSZÁGGYŰLÉS NÉPJÓLÉTI BIZOTTSÁGA MŰKÖDÉSÉNEK ELLEHETETLENÍTÉSE A KORMÁNPÁRTOK ÁLTAL

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 4, 5

A járványügyi védekezés ellenőrzésének kiemelten fontos fóruma az Országgyűlés Népjóléti Bizottsága, amelynek működését azonban a kormánypártok gyakorlatilag bojkottálják.

Először 2020. november 3-án nem jelentek meg a bizottság ülésén a kormánypárti tagok, ekkor a távolmaradást még egyéb elfoglaltságukkal indokolták és kérték, hogy az ülést a rá következő héten tartsák meg.⁸² November 8-án a kormánypártok bejelentették⁸³, hogy addig nem vesznek részt a bizottság munkájában, amíg annak tagja és elnöke marad az MSZP-s képviselő, Korózs Lajos. A kormánypártok indoka az volt, hogy Korózs még a koronavírus-járvány első hulláma alatt közzétett egy utóbb valótlan tartalmúnak bizonyult videót, melyben egy magát mentősnek kiadó nő számolt be a tavaszi kórházi ágyfelszabadítások tragikus következményeiről.⁸⁴

Ezt követően a bizottság november 9-i ülését határozatképtelenség – a kormánypárti képviselők távolmaradása – miatt nem lehetett megtartani.⁸⁵

A bizottság működésének ellehetetlenítése különösen azért vet fel súlyos aggályokat, mert az országgyűlési képviselők egyedül ezen fórumon intézhetnének kérdéseket az Operatív Törzs tagjaihoz. Mivel az Operatív Törzs kizárólag online sajtótájékoztatót tart, és a korábban leírtak szerint egyes sajtótermékeket rendszeres ignorálnak, így egy hasonló meghallgatás máshogy be nem szerezhető információkkal segíthetné a közvélemény tájékoztatását a súlyos

81 <https://telex.hu/belfold/2020/11/17/tudomanyos-akademia-otka-palyazatok-dontes-itm>

82 <https://444.hu/2020/11/03/a-fidesz-kdnp-nem-ment-el-a-nepjoleti-bizottsag-ulesere-igy-nem-lehetett-kerdezni-a-jarvany-elleni-vedekezesrol>

83 <https://444.hu/2020/11/08/a-fidesz-kdnp-bojkottja-miatt-a-nepjoleti-bizottsag-nem-kaphat-tajekoztatast-a-jarvanykezelesrol>

84 <https://444.hu/2020/06/09/korozs-lajos-nem-ellenorizte-a-mentoskent-bemutakozzo-no-hatteret>

85 <https://444.hu/2020/11/09/jarvanykezeles-a-fidesz-kdnp-szabotalja-a-nepjoleti-bizottsag-uleseit-igy-az-ellenzek-kerdezhet-az-operativ-torzstol>

járványhelyzetben. A bizottság KDNP-s tagja, Nacsa Lőrinc kifejezetten indítványozta, hogy a testület a november 9-i ülésén ne hallgassa meg az Operatív Törzs tagjait.

AZ ÁLLAMI KOMMUNIKÁCIÓ ÉS A MEGHOZOTT JÁRVÁNYELLENES INTÉZKEDÉSEK KÖZÖTTI ELLENTMONDÁS, ILLETVE TOVÁBBI KOMMUNIKÁCIÓS ÉS TÁJÉKOZTATÁSI HIÁNYOSSÁGOK A KÜLÖNLEGES JOGRENDEL ÉS A JÁRVÁNYKEZELÉSEL KAPCSOLATBAN

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 4, 5.

Egy esetben kifejezetten szembetűnő volt, hogy a kormányzati kommunikáció és a meghozott járványügyi intézkedések között súlyos ellentmondás van, ami azért aggályos, mert a döntések egyébként is a nyilvánosság kizárása mellett születtek meg.

Karácsony Gergely főpolgármester 2020. november 4-én bejelentette, hogy a főváros önálló, célzott, kifejezetten a pedagógusokra irányuló antigén-tesztelési programot indít.⁸⁶ Az intézkedést a Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) – tekintettel a gyors teszteknek a PCR-teszteknel alacsonyabb szintű megbízhatóságára – szakmaiatlannak minősítette.⁸⁷

A miniszterelnök november 9-én – miután a kormánypárti sajtó túlnyomó része megismételte az NNK állításait – bejelentette⁸⁸, hogy a fővárosi programmal azonos eszközökkel és célcsoporttal országos szűrőprogramot indít. Megjegyzendő, hogy korábban a kormánypárti Magyar Nemzet „*Önbecsapás lenne a tanárok tömeges koronavírus-szűrése*” címmel közölt cikket az Emberi Erőforrások Minisztériumára hivatkozva,⁸⁹ továbbá, hogy a Főváros már korábban más célcsoporttal, de azonos módszerrel szűrőprogramot indított, ami nem váltott ki a fentiekhez hasonló állami reakciót, ami az elítélő kommunikáció politikai motivációját valószínűsíti.⁹⁰

86 https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/koronavirus_tomeges_tesztesbe_kezd_a_fovarosi_onkormanyzat.717003.html

87 <https://www.nnk.gov.hu/index.php/koronavirus-tajekoztato/869-az-antigen-gyorstesztek-nem-alkalmasak-szuresre>

88 https://hvg.hu/itthon/20201109_Karacsony_Gergely_kormanymedia_Orban_Viktor_teszt

89 <https://magyarnemzet.hu/belfold/onbecsapas-lenne-a-tanarok-tomeges-koronavirus-szuresse-8614194/>

Egy másik esetben egy még szakemberek számára is nehezen követhető jogalkotási folyamat állami kommunikációja kapcsán keletkezett zavar: november 17-én hirdették ki a 2020. november 4-én kihirdetett veszélyhelyzettel összefüggő rendkívüli intézkedések hatályának meghosszabbításáról szóló 505/2020. (XI. 17.) kormányrendeletet, mely kimondta, hogy a hatályban lévő korlátozó intézkedések hatályát 2021. február 8-ig meghosszabbítják. Azonban a korlátozó intézkedésekről szóló korábbi rendelet maga írja elő, hogy a rendelkezések csak 2020. december 11-ig alkalmazhatók. Ez tehát olyan helyzetet eredményez, hogy a hatály és az alkalmazhatóság elválik egymástól.⁹¹ Erre a helyzetre több hírportál is felhívta a figyelmet⁹², úgy értelmezve a jogalkotói lépést, hogy a korlátozásokat a december 11-e utáni időszakra is meghosszabbították. A Kormányzati Tájékoztatási Központ közleményt adott ki, melyben hangsúlyozta, hogy „a ma megjelent sajtóhírekkel ellentétben a jelenleg hatályban lévő korlátozó intézkedéseket nem hosszabbította meg a kormány, azok 2020. december 11-ig alkalmazandóak. A kormány a veszélyhelyzetet hosszabbította meg az Országgyűlés döntése alapján 2021. február 8. napjáig.” Ezen információt a koronavirus.gov.hu oldalon piros színű, pecsétre emlékeztető „FAKE NEWS!” feliratú grafika kíséretében, a hírt közlő hírportálokat megnevezve, őket rémhírterjesztéssel és szándékos hazugság-terjesztéssel vádolva közölték.⁹³ Ugyanilyen hangvételű írások jelentek meg a propagandamédiában is.⁹⁴

Az állami kommunikáció a vakcina-beszerzések kapcsán is aggályokat vet fel. Magyarország az Európai Unió egyetlen olyan tagállama, melybe minta érkezett⁹⁵ az Oroszországban kifejlesztett koronavírus-vakcinából, továbbá amely szerződést írt alá a kínai vakcinafejlesztő cégekkel. Az orosz vakcina kapcsán még a licenc keretein belüli, hazai gyártás lehetősége is

90 <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200423/tomeges-koronavirus-tesztelest-indit-karacsony-gergely-427918>

91 <https://merce.hu/2020/11/26/a-veszelyhelyzet-olcso-hazugsag/>

92 https://hvg.hu/itthon/20201118_A_kormany_februar_8aig_meghosszabbította_a-veszelyhelyzeti_korlatozasokat

93 <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/december-11-ig-ervenyesek-hatalyban-levo-intezkedesek>

94 <https://888.hu/gazemberek/mintha-egyszer-ezt-mar-eljatszotta-volna-a-baloldali-propaganda-4284474/>
<https://pestisracok.hu/remhirt-terjeszt-az-index-es-a-hvg-nem-hosszabbítottak-meg-februarig-a-korlatozo-intezkedeseket/>

95 <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/szijasarto-jovo-heten-erkezhet-az-orosz-vakcinaminta-magyarorszagra>

felmerült,⁹⁶ továbbá magyar tudósok Oroszországba utaztak a vakcina gyártásának megtekintésére.⁹⁷

Mindkét vakcina esetében több szakmai aggály merült fel; virológusok szerint az orosz oltás dokumentációját nem publikálták, és az a gyártó országban már az utolsó tesztfázis befejezése előtt engedélyt kapott.⁹⁸ A tudósok a fejlesztéssel kapcsolatos, politikai szempontokból eredő transzparencia-hiányra is felhívták a figyelmet ezen vakcinák kapcsán.⁹⁹

Kérdéses, és a kormányzat által nem meggyőzően indokolt, hogy miért volt szükséges a nyugati fejlesztésű vakcinák mellett a „keleti” fejlesztések irányába is nyitni. A miniszterelnök ezt úgy foglalta össze, hogy „az a fontos, hogy legyen többfajta vakcina”, ennek oka azonban nem hangzott el.¹⁰⁰ Az, hogy a kormányzat legalábbis számol ezen vakcinákkal, annak tükrében különösen nehezen érthető, hogy az Európai Bizottság már korábban jóváhagyta, az uniós tagállamok több száz millió adag oltóanyagot vásárolhassanak a nyugati gyártóktól¹⁰¹, amelyekkel kapcsolatban a fenti aggályok nem merültek fel.

Az orosz vakcinákkal kapcsolatos állami intézkedés miatt az Európai Bizottság is megszólalt: hangsúlyozták, hogy „Biztonsági aggályokat vetnek fel és rombolhatják a közbizalmat a koronavírus elleni orosz oltóanyag importjára és esetleges használatára vonatkozó magyar tervek, mivel azt még nem engedélyezte az Európai Gyógyszerügynökség (EMA).”¹⁰²

96 <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/szijjarto-decembertol-kerulhet-magyarorszagra-az-orosz-vakcina>

97 https://hvg.hu/itthon/20201127_orosz_vakcina_kutatok_szijjarto_koronavirus

98 https://hvg.hu/tudomany/20200812_oroszorszag_koronavirus_vakcina_vedooltas_oltas_ellenszer

99 https://hvg.hu/tudomany/20201110_virologus_kemenesi_gabor_vakcinafejlesztes_vakcina_koronavirus

100 <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/orban-fontos-hogy-legyen-tobbfajta-vakcina>

101 <https://hu.euronews.com/2020/11/11/koronavirus-18-honapon-belul-juttatna-mindenki-oltast-az-eu-de-birjak-e-a-tempo-t-a-fejl>

102 <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20201119/koronavirus-figyelmezteti-az-eu-magyarorszagot-az-orosz-vakcina-miatt-458252>

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG INFORMÁCIÓSZABADSÁGGAL KAPCSOLATOS DÖNTÉSE ÉS A KÖZÉRDEKŰ ADATIGÉNYLÉSI SZABÁLYOK MÓDOSÍTÁSA VESZÉLYHELYZETI KORMÁNYRENDELETBEN

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 4, 6.

A tavaszi veszélyhelyzet során olyan kormányrendeletet alkottak, mely jelentősen meghosszabbította a közérdekű adatok kiadására rendelkezésre álló határidőt. Az erről szóló törvényi szabályok szerint a közérdekű adatigénylésre 15 napon belül választ kell adnia az adatkezelőnek, mely egyszeri alkalommal meghosszabbítható 15 nappal. Ehhez képest a kormányrendelet háromszorosára emelte a válaszadásra maximálisan rendelkezésre álló határidőt, így tehát akár 45+45 napig is várni kellett a válasza az adatigénylőnek. Mindezt a szabályozást olyan időszakban alkották meg, amikor a közérdekű adatokhoz való mielőbbi hozzáféréshez kiemelt társadalmi érdek fűződött a járványhelyzet miatt, az állami tájékoztatás pedig a korábbiakban már bemutatott szerint elégtelenül működött.

A szabályozás ellen dr. Szél Bernadett országgyűlési képviselő alkotmányjogi panaszeljárást kezdeményezett. 2020. november 10-én az Alkotmánybíróság megszüntette az eljárást¹⁰³, arra hivatkozva, hogy a szabályozás már nincs hatályban a veszélyhelyzet megszűnte miatt, így a vizsgálat okafogyottá vált. A fenti döntést követően a kormány megalkotta a veszélyhelyzet idején az egyes adatigénylési rendelkezésektől való eltérésről szóló 521/2020. (XI. 25.) Kormányrendelet, mely a tavaszi veszélyhelyzeti szabályokhoz hasonlóan akár 45 napra emeli a közérdekű adatigénylések teljesítésére nyitva álló határidőt. Sajnos ez arra mutat rá, hogy a vészhelyzetben hozott kormányzati rendelkezések esetén lényegében megszűnik az alkotmányos kontroll, hiszen a jövőben sem várható, hogy az Alkotmánybíróság értelmezhető határidőben elbírálná a korlátozó rendelkezéseket.

MAGÁNCÉGEK SZELEKTÍV TÁMOGATÁSA

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 1, 3, 4.

A budapesti nemzetközi repülőtér üzemeltetése kimondottan jövedelmező tevékenység volt egészen a koronavírus-járvány kirobbanásáig és az ezzel együttjáró utazási korlátozások

¹⁰³ https://alkotmanybirosag.hu/uploads/2020/11/sz_iv_955_2020.pdf

bevezetéséig. Még október elején jelentek meg azzal kapcsolatban hírek,¹⁰⁴ hogy a válságos évet maga mögött tudható Budapest Airport megvásárlására egy magyar cégekből álló konzorcium ajánlatot tett – mégpedig a magyar kormány hathatós támogatásával (egyes sajtóhírek szerint az üzletszerzés ötlete egyenesen a kormányfőtől érkezett). A Budapest Airport jelenlegi többségi tulajdonosa egy kanadai nyugdíjalap, amely sajtóinformációk szerint nem szándékozik megválni a tulajdonától, ám ez a jelek szerint nem tántorítja vissza a potenciális vásárlókat tömörítő konzorciumot, melynek egyik tagja a részben állami tulajdonú MOL. A kormány olyannyira nem csak hallgatólagosan támogatja vásárlókat, hogy – vélhetően a jelenlegi tulajdonosok tárgyalási pozícióját gyengítendő – egyenesen megvétózta a vállalat hitelkérelmét az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Banknál (EBRD)¹⁰⁵. Ez az eljárás példa nélküli (a kormány megvétózza egy cég hitelkérelmét egy nemzetközi szervezetnél, annak érdekében, hogy ezzel az adott cég értékét, likviditását csökkentse és ezáltal rontsa tárgyalási pozícióit a kormány által kiszemelt vevővel szemben). A magyar kormány ebben az esetben lényegében felrúgta a tisztességes verseny kívánalmait.¹⁰⁶ Ez az eset is remekül példázza, hogy egyre nagyobb az átfedés az állami érdekeltségek és a kormányközeli potentátok magánüzletei között, és úgy tűnik, a kormány (vagy legalábbis a kormány tagjai) valójában különösebben nem is törekszik arra, hogy a magán és az állami vagyonok, üzletek között határvonalat húzzon.

Ugyanígy a kormánynak kedves vállalkozások burkolt támogatását, helyzetbe hozását jelenthetik a koncessziókkal kapcsolatos új szabályozások: szeptemberben a koncessziókkal kapcsolatos döntéseket a Rogán Antal által vezetett Miniszterelnöki Kabinetiroda fennhatósága alatt működő Nemzeti Koncessziós Irodához utalták,¹⁰⁷ így lényegében maga a miniszter dönthet¹⁰⁸ a továbbiakban arról, hogy ki üzemeltethet kaszinót vagy dohányboltot, szerevve ezáltal akár milliárdos bevételeket. Friss törvényjavaslatok koncessziós körbe emelnék a mobilfizetést,¹⁰⁹ valamint (államosítás után) a teljes hulladékgyűjtést¹¹⁰ is, ami

104 https://hvg.hu/kkv/20201009_budapest_airport_mol_orban_viktor_magyar_kormany

105 https://nepszava.hu/3098495_meg-nem-tudtak-foldre-vinni-a-repteret

106 Alaptörvény M) cikk (2): Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.

107 424/2020. (IX. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti Koncessziós Irodáról http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=221689.388897

108 495/2020. (XI. 11.) Korm. rendelet egyes koncesszióköteles tevékenységek tekintetében az illetékes ágazati miniszteri feladatok ellátásáról

109 T/13957. sz. javaslat egyes közszolgáltatások egységes elektronikus értékesítéséről

110 T/13958 sz. javaslat egyes energetikai és hulladékgyűjtési tárgyú törvények módosításáról

azt jelenti, hogy ezekben az üzletágakban hosszú időre a jelenlegi kormány dönthetné el, hogy mely szerencsés üzletemberek, gazdasági társaságok vállalkozhatnak. A koncessziók szabályozásával kapcsolatos döntések nem csak azért problémásak, mert szakmai egyeztetések nélkül, a járvány felfutásának időszakában hozták meg őket, hanem azért is, mert egyúttal azt is megtiltanák az önkormányzatoknak, hogy saját kézbe vegyék ezeket a szolgáltatásokat – vagyis egy újabb példáját jelentik az önkormányzatok kiskorúsításának.

A hulladékgyűjtéssel kapcsolatban nyáron kiszivárgott egy miniszteri előterjesztés, de abban még az szerepelt, hogy több koncesszor is labdába rúghat majd. A november 24-én benyújtott törvényjavaslatban azonban már az áll, hogy egyetlen cégnek adnák a jövőben a hazai hulladékkezelést, vagyis teljesen nyíltan megkerülik a versenyt, és egy – vélhetően – kormányközeli szereplő kezébe adják majd a szektort.¹¹¹

Bár az elmúlt hónapokban kevesebb hír szólt a miniszterelnökhöz legközelebb álló vállalkozókról, így például Mészáros Lőrincről, a költségvetési pénzek áramlása továbbra is folyamatos volt az oligarchákhoz, az elmúlt időszakban cégei nyertek meg például egy tízmilliárdos víziközmű-fejlesztési pályázatot Gödön¹¹², illetve a Paks II. beruházás biztosítási alkuszi tevékenységére kiírt tendert¹¹³, mindeközben a már folyamatban lévő fejlesztéseik is újabb és újabb költségvetési támogatásokban részesülnek.¹¹⁴

LÉLEGEZTETŐGÉP-BESZERZÉSI ÜGYEK

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 1, 3, 4, 6.

Már előző jelentésünkben körbejártuk az aggályos lélegeztetőgép-beszerzéseket, azóta pedig igazolást nyert, hogy a magyar kormány valóban sokszorosan, értelmetlenül túlvásárolta magát lélegeztetőgépekből. Az is kiderült, hogy a Külgazdasági és Külügyminisztérium által beszerzett gépek nagy része raktárakban, logisztikai centrumokban porosodik, és ez várhatóan így is marad, hiszen az ilyen gépek üzemeltetéséhez szükséges személyzet a

¹¹¹ <https://blog.atlatszo.hu/2020/11/az-allamositas-utan-egyetlen-ceg-viheti-majd-a-milliardos-hulladekbizniszt/>

¹¹² <https://24.hu/belfold/2020/11/30/tender-meszaros-lorinc-god/>

¹¹³ https://www.napi.hu/magyar_vallalatok/paks-2-bizotsitasi-alkusz-meszaros-lorinc-kozbeszerzes.716741.html

¹¹⁴ <https://444.hu/2020/11/20/21-milliard-forintnyi-tamogatassal-dobtak-meg-a-gyori-vizi-elmanyparkot-amit-meszaros-lorinc-epit>

kórházakban nem áll rendelkezésre.¹¹⁵ Ezért az elmúlt hónapokban megkezdődött a lélegeztetőgépek karitatív eladományozása külföldre, illetve a külügyi tárca egyes források szerint próbálkozik a gépek értékesítésével – de ezzel aligha tudja visszaszerezni a beszerzési árakat. És bár valószínűsíthetjük, hogy ezeket a beszerzéseket nem korrupciós célzat, hanem inkább egyfajta pánikreakció és hozzá nem értés magyarázhatta – annak ellenére, hogy, ahogy azt korábban kifejtettük, szakértők már korábban is érveltek a lélegeztetőgép-vásárlási láz ellen – fontos megjegyezni, hogy vannak olyanok, akik jól jártak ezekkel az üzletekkel: bár a beszerzések részletei (például, hogy pontosan milyen specifikációjú gépekről van szó, illetve hogy egyáltalán alkalmas-e az adott gép a koronavírus-fertőzés miatt kezelésre szoruló ellátásra) nem nyilvánosak, újságírók munkája és közérdekű adatigénylések nyomán kiderült, hogy jó néhány kormányzati szereplőkhöz vagy kormányzati projektekhez köthető, korábban orvostechikai eszközök forgalmazásával alig foglalkozó vállalat is komoly haszonra tehetett szert, anélkül hogy a beszerzés folyamán bármilyen kontroll történt volna. Lényegében az rajzolódik ki, hogy a beszerzéseket végző szervezetet (jelen esetben a külügyi tárcát) nem érdekelté, hogy pontosan miből, mennyit és mennyiért vásárol. Az ilyen ügyek miatt hangsúlyozzuk, hogy a vészhelyzet nem lehet elégséges indok arra, hogy megspórolják a közbeszerzések gondos megtervezését vagy az átláthatóságot – az értelmetlenül elköltött forintok ugyanis fájóan hiányozni fognak a válságkezelés költségvetéséből.^{116 117}

SZEMÉLYÜGYEK, KINEVEZÉSEK

ÉRINTETT KÖVETELMÉNYEK SORSZÁMA: 1, 4, 5.

A kormánypártok személyzeti politikáját ismerve aligha érhetett meglepetésként bárkit, hogy Darák András kúriai elnök megbízatásának lejártával olyan személyt fog az Országgyűlés kormánypárti többsége javasolni, akinek nem férhet politikai megbízhatóságához kétség. A megfelelő jelöltet Varga Zs. András alkotmánybíró személyében találták meg, azonban jellemző módon, meg kellett változtatni a Kúria elnökére vonatkozó, ítélkezési gyakorlatot előíró szabályokat – azokat, amiket kilenc évvel ezelőtt a kormánypárti többség pont azért írt elő, hogy eltávolítsák a székéből az akkori Legfelsőbb Bíróság elnökét, Baka András. A még

¹¹⁵https://hvg.hu/itthon/20201130_lelegeztetogep_kkm_aek_koronavirus

¹¹⁶https://hvg.hu/360/20201103_lelegeztetogep_kkm_koronavirus

¹¹⁷https://www.napi.hu/magyar_gazdasag/lelegeztetogep-beszerzes-szlovakia-profound-kkm.713741.html

2019 decemberében, egy salátatörvényben rögzített szabályok lényegében azt tették lehetővé¹¹⁸, hogy az alkotmánybíróként eltöltött időszak egyszersmind rendes bíraskodással egyenértékű ítélkezési gyakorlatnak számítsaon – elemzők már akkor figyelmeztettek arra, hogy az intézkedés célja Varga Zs. András jövőbeni kúriai elnökké kinevezése lehet, aki, bár elismert jogász, semmilyen rendes bírósági tapasztalata nincs, olyannyira, hogy alkotmánybíróvá történt 2014-es kinevezéséig éppen Polt Péter jelenlegi legfőbb ügyész helyettese volt¹¹⁹, tehát személyével kapcsolatban felvetődhet, hogy a jövőben a Kúria sokkal kevésbé lesz független. Az aggályokat, közük jogvédő szervezetek véleményét¹²⁰ és a hármezer bírót képviselő Országos Bírói Tanács egyértelműen elutasító határozatát¹²¹ a kormányzó országgyűlési többség lesöpörte az asztalról és Varga Zs. András 2020. október 19-én 2021. január 1-jei hatállyal megválasztották az elnöki tisztségre – egy novemberi törvényjavaslat pedig rögvest ki is szélesítené a jogköreit.¹²²

Nem pusztán a közjogi méltóságok kinevezése kapcsán merült fel a kormánypárt túlterjeszkedése személyügyi téren: az állami vagyona kiszervezése kapcsán már szót ejtettünk a kulturális térben zajló kormánypárti térfoglalásról: ehhez kapcsolódik az a novemberi hír, mely szerint az egri közgyűlés törvény által biztosított jogával élve kívánta kiválasztani a városi Gárdonyi Géza Színház igazgatóját, azonban a polgármester mégsem őt nevezte ki, ugyanis az Emberi Erőforrások Minisztériuma közölte, hogy csak abban az esetben támogatják a színházat,¹²³ ha a kormánypárt által favorizált jelölt lesz a vezetője – kénytelenek voltak tehát engedni a nyomásnak. Hasonló történet zajlott le a szombathelyi és a pécsi színházak esetében is: itt is az önkormányzat ellenében, gyakorlatilag zsarolással jelölte ki a minisztérium a színházigazgatót, súlyosan sértve ezzel az önkormányzati autonómiát és gyengítve a közbizalmat.¹²⁴

1182019. évi CXXVII. törvény az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1900127.TV>

119<https://24.hu/belfold/2020/10/17/varga-zs-andras-kurai-elnok-orban-polt-biroi-fuggetlenseg-velemenyl/>

120<https://tasz.hu/cikkek/varga-zs-cinikus-hatarozatai-a-kuria-leendo-elnok-alkotmanybirokent>
<https://www.helsinki.hu/magyarorszag-uj-fobiroja-kormanyzati-ekszij-a-birosagi-rendszerben/>

121<https://orszagosbiroitanacs.hu/az-obt-velemenyezte-a-kurial-elnokenek-javasolt-szemelyt/>

122T/13648 Az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról

123<https://444.hu/2020/11/11/eger-polgarmestere-zsarolasra-hivatkozva-megis-blasko-balazst-nevezi-ki-szinhazigazgatonak>

124<https://444.hu/2020/11/26/miert-a-kormany-dont-az-onkormanyzati-szinhazak-sorsarol>